

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

AİLE EĞİTİMİ VE DANIŞMANLIĞI ANABİLİM DALI
AİLE EĞİTİMİ VE DANIŞMANLIĞI PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE ANNE BABA TUTUMU İLE
PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ

ÜNZİLE ÇALIŞKAN

İzmir
2020

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
AİLE EĞİTİMİ VE DANIŞMANLIĞI ANABİLİM DALI
AİLE EĞİTİMİ VE DANIŞMANLIĞI PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE ANNE BABA TUTUMU İLE
PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ

ÜNZİLE ÇALIŞKAN

DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Hadiye KÜÇÜKKARAGÖZ

İzmir
2020

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Üniversite Öğrencilerinde Anne Baba Tutumu ile Psikolojik Sağlık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı çalışmanın içerdiği fikri izinsiz başka bir yerden almadığımı; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında ve bölümlerinin yazımında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yaptığımı ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi, ayrıca bu çalışmanın Dokuz Eylül Üniversitesi tarafından kullanılan bilimsel intihal tespit programıyla tarandığını ve *intihal içermediğini* beyan ederim. Herhangi bir zamanda aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonuca razı olduğumu bildiririm.

26/08/2020

Ünzile ÇALIŞKAN

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Tarih: 01/09/2020

Tez Başlığı:

Üniversite Öğrencilerinde Anne Baba Tutumu ile Psikolojik Sağlamlık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 53 sayfalık kısmına ilişkin, 01/09/2020 tarihinde **tez danışmanım tarafından** Dokuz Eylül Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı'nın sağladığı İntihal Tespit Programından (**Turnitin-Tez İntihal Analiz Programı**) aşağıda belirtilen **filtreleme tiplerinden biri** (uygun olanı işaretleyiniz) uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin **benzerlik oranı % 13 dir.**

- <http://www.kutuphane.deu.edu.tr/tr/turnitin-tez-intihal-analiz-programi/> adresindeki Tez İntihal Analiz

Programı Kullanım Kılavuzunu okudum ☐

Filtreleme Tipi 1(Maksimum %15) ☒X

Filtreleme Tipi 2(Maksimum %30) ☐

☐ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç, ☒ Kaynakça hariç, ☐ Alıntılar dâhil, ☐ Altı (6) kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç.	☐ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç, ☐ Kaynakça dâhil, ☐ Alıntılar dâhil.
EK 1- İntihal Tespit Programı Raporu İLK SAYFA Çıktısı. ☒ X	
EK 2- İntihal Tespit Programı Raporu (Tümü) Cd İçinde. ☐	

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esasları'nı inceledim ve yukarıda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Adı Soyadı : Ünzile ÇALIŞKAN
Öğrenci No : 2018950231
Anabilim Dalı : Aile Eğitimi ve Danışmanlığı
Programı : Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Yüksek Lisans
Statüsü : Yüksek Lisans ☒X Doktora ☐

ÖĞRENCİ

01/09/2020

Ünzile ÇALIŞKAN

(Adı Soyadı, İmza, Tarih)

DANIŞMAN

01/09/2020

Dr. Öğrt. Üyesi Hadiye KÜÇÜKKARAGÖZ

(Unvan, Adı Soyadı, İmza, Tarih)

Açıklamalar

1: Bu formu teslim etmeden önce sizden istenen bilgileri uygun kutucuğu (☐) işaretleyerek doldurunuz.

Kullanıcı şifre vb. konusunda sorun yaşanması durumunda Üniversitemiz Merkez Kütüphanesinde bulunan Turnitin yetkilisine (Ali Taş Tel: +90 (232) 3018026 veya ali.tas@deu.edu.tr) başvurunuz.

2: Yüksek Lisans/Doktora Tez Çalışması Orijinallik Raporu' formu tezin ciltlenmiş ve elektronik nüshalarının içerisinde ekler kısmında yer alır.

3: Tez savunmasında düzeltme alınması durumunda bu form güncellenerek yeniden hazırlanır.

4: Turnitin-Tez İntihal Analiz Programına yükleme yapılırken Dosya Başlığı (document title) olarak **tez başlığının tamamı**, Yazar Adı (author's first name) olarak **öğrencinin adı**, Yazar Soyadı (author's last name) olarak **öğrencinin soyadı** bilgisini yazınız.

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim süresince bana her zaman yol gösteren ve güven veren, her umutsuzluğa kapıldığımda bana yapıcı çözümler sunan, beni her konuda destekleyip başarabileceğime inanan ve inandıran, benden hiçbir konuda desteğini esirgemeyen değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Hadiye KÜÇÜKKARAGÖZ' e en içten teşekkürlerimi sunarım.

Lisans eğitimimde olduğu gibi yüksek lisans eğitimimde de cevaplayamadığım her soruya içtenlikle yanıt veren ve bana yol gösteren değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Serkan DENİZLİ' ye en içten teşekkürlerimi sunarım.

Bu zorlu süreçte her daim yanımda olan, benden desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, bana her zaman güvenen ve koşulsuz seven canım annem Aygöl ÇALIŞKAN' a ve canım babam Ercan ÇALIŞKAN' a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Beni her düştüğümde elimden tutup kaldıran, beni cesaretlendiren, bana sorumluluklarımı hatırlatan, tez sürecimde ellerinden gelen yardımda bulunan canım arkadaşlarım Ayşegül KARAMENDERES, Gülçin KESGİN ve Aysun DAŞÇI' ya bana olan destek ve yardımları için sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	vi
ABSTRACT.....	vii
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Amaç ve Önem.....	2
1.3. Problem Cümlesi / Alt Problem Cümleleri	3
1.4. Sınırlılıklar	3
1.5. Varsayımlar	4
1.6. Tanımlar	4
BÖLÜM II.....	5
KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	5
2.1. Üniversite Yaşamı ve Üniversite Yaşamının Kapsamı	5
2.2. Aile Kavramı.....	6
2.3. Tutum Kavramı	8
2.4. Anne Baba Tutumları.....	8
2.4.1. Demokratik Anne Baba Tutumu	9
2.4.2. Koruyucu-İstekçi Anne Baba Tutumu	10
2.4.3. Otoriter/Yetkeci Anne Baba Tutumu	11
2.5. Psikolojik Sağlamlık	15
2.5.1. Psikolojik Sağlamlığı Etkileyen Faktörler	16
2.5.1.1. Risk Faktörleri.....	16
2.5.1.2. Koruyucu Faktörler	18
2.5.1.3. Olumlu Sonuçlar.....	19
2.5.2. Psikolojik Sağlamlık ile İlgili Yapılan Çalışmalar	20
BÖLÜM III	24
YÖNTEM.....	24
3.1. Araştırmanın Modeli	24
3.2. Evren ve Örneklem	24
3.3. Veri Toplama Süreci ve Araçları	26
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	26
3.3.2. Anne Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ)	27
3.3.3. Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (ÇGPSÖ-12)	27

3.4. Verilerin Analizi.....	28
3.5. Araştırmanın Geçerliği ve Güvenirliği.....	28
3.6. Araştırmacının Rolü	29
BÖLÜM IV	30
BULGULAR	30
4.1. Betimleyici Veriler.....	30
4.2. Araştırma Problemine ve Alt Problemlerine İlişkin Bulgular	30
BÖLÜM V	43
TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	43
5.1. Tartışma.....	43
5.2. Sonuç ve Öneriler.....	48
KAYNAKÇA.....	51
EKLER.....	63
EK 1. Öğrencinin Akademik Özgeçmişi.....	63
EK 2. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Etik Kurul Onayına İlişkin Pamukkale Üniversitesi Uygulama Onay Yazısı.....	64
EK 3. Anne Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ) Kullanım İzni	65
EK 4. Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (ÇGPSÖ-12) Kullanım İzni	66
EK 5. Gönüllü Katılımcı Onam Formu.....	67
EK 6. Kişisel Bilgi Formu.....	68
EK 7. Anne Baba Tutum Ölçeği	69
EK 8. Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (ÇGPSÖ-12).....	73

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1 <i>Araştırma Grubunun Demografik Özellikleri</i>	25
Tablo 2 <i>Ölçme Araçlarına (Anne Baba Tutumu Ölçeği ve Alt Boyutları ile Psikolojik Sağlamlık Ölçeği) İlişkin Betimleyici Veriler</i>	30
Tablo 3 <i>Anne Baba Tutumu Ölçeğinden Alınan Puanların Yaş Gruplarına Göre One-Way Anova Sonuçları</i>	31
Tablo 4 <i>Anne Baba Tutumu Ölçeğinden Alınan Puanların Cinsiyete Göre T-Testi Sonuçları</i>	31
Tablo 5 <i>Anne Baba Tutumu Ölçeğinden Alınan Puanların Anne Eğitim Düzeyine Göre One-Way Anova Sonuçları</i>	32
Tablo 6 <i>Demokratik Anne Baba Tutumu Ölçeğinden Alınan Puanların Anne Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Hangi Alt Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Post Hoc LSD Testi Sonuçları</i>	33
Tablo 7 <i>Anne Baba Tutumu Ölçeğinden Alınan Puanların Baba Eğitim Düzeyine Göre One-Way Anova Sonuçları</i>	34
Tablo 8 <i>Demokratik Anne Baba Tutumu Ölçeğinden Alınan Puanların Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Hangi Alt Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Post Hoc LSD Testi Sonuçları</i>	35
Tablo 9 <i>Anne Baba Tutumu Ölçeğinden Alınan Puanların Kardeş Sayısına Göre One-Way Anova Sonuçları</i>	36
Tablo 10 <i>Otoriter Anne Baba Tutumu Ölçeğinden Alınan Puanların Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Hangi Alt Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Post Hoc LSD Testi Sonuçları</i>	37
Tablo 11 <i>Anne Baba Tutumu Ölçeğinden Alınan Puanların Kardeş Sırasına Göre One-Way Anova Sonuçları</i>	38
Tablo 12 <i>Anne Baba Tutumu Ölçeğinden Alınan Puanların Aile Gelir Düzeyine Göre One-Way Anova Sonuçları</i>	39
Tablo 13 <i>Anne Baba Tutumu Ölçeğinden Alınan Puanların Aile Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Hangi Alt Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Post Hoc Sheffe Testi Sonuçları</i>	40

Tablo 14 <i>Anne Baba Tutumu Ölçeğinin Alt Boyutlarından Alınan Puanlar ile Psikolojik Sağlamlık Ölçeği Puanına İlişkin Korelasyon Değerleri</i>	41
--	----

ÖZET

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE ANNE BABA TUTUMU İLE PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Bu araştırmanın temel amacı; üniversite öğrencilerinin anne baba tutumları ile psikolojik sağlamlıkları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu çalışma, ilişkisel tarama modelinin kullanıldığı betimsel bir araştırma olarak yapılandırılmıştır. Araştırmacının çalışma koşulları ve olanakları nedeniyle örneklem grubu kolay ulaşılabilir örneklemle oluşturulmuştur. Araştırma örneklemini Pamukkale Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ve Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okuluna devam eden 385 lisans öğrencisinden (251 kadın, 134 erkek) oluşmuştur. Araştırmada Anne Baba Tutum Ölçeği, Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlamlık Ölçeği ve demografik değişkenler hakkında bilgi toplanması amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmış olan Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Değişkenlerin analizinde veri türlerine bağlı olarak Bağımsız Örneklem T-Testi, İlişkisiz Örneklem İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi (One-Way Anova), Post Hoc Sheffe Testi, LSD Testi ve Pearson Korelasyon Analizi, uygulanmıştır. Araştırma sonucuna göre; üniversite öğrencilerinin algıladıkları demokratik, koruyucu-istekçi ve otoriter anne baba tutumları cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Öğrencilerin demokratik anne baba tutum algıları anne eğitim düzeyi ve baba eğitim düzeyine göre anlamlı farklılaşmaktadır. Üniversite öğrencilerinin algıladıkları otoriter anne baba tutumu kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Üniversite öğrencilerinin otoriter ve demokratik anne baba tutum algıları aile gelir düzeyine göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Üniversite öğrencilerinde anne baba tutumu ile psikolojik sağlamlık arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Araştırmadan elde edilen bulgular literatür çerçevesinde tartışılmış ve ileride yapılacak çalışmalara ve araştırmacılara yönelik bazı önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Anne baba tutumları, psikolojik sağlamlık, üniversite öğrencileri, aile danışmanlığı.

ABSTRACT

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN RESILIENCE AND PARENTAL ATTITUDE IN UNDERGRADUATE STUDENTS

The main purpose of this research is to examine the relationship between university students parental attitudes and their resilience. This study is structured as a descriptive research using relational screening model. Due to the researcher's working conditions and possibilities, the sample group was formed with convenience sampling method. The research sample consisted of 385 undergraduate students (251 women, 134 men) attending the Faculty of Science and Arts, Faculty of Economics and Administrative Sciences and Vocational School of Health Services at Pamukkale University. In the research; Parental Attitude Scale, Child and Youth Resilience Measure (CYRM) was used. Personal Information Form which is prepared by the researcher was used to collect information about demographic variables. Independent Samples T-Test, One-Way Analysis of Variance (One-Way Anova), Post Hoc Sheffe Test, LSD Test and Pearson Correlation Analysis were used in data analysis depending on the data types. According to research results; democratic, protective-willing and authoritarian parents' attitudes perceived by university students differ significantly according to gender. Students 'perceptions of democratic parents' attitudes differ significantly according to the education level of the mother and the education level of the father. The authoritarian parental attitude perceived by university students differs significantly according to the number of siblings. Authoritarian and democratic parental attitude perceived by university students differs significantly according to family income level. Statistically, a significant relationship was found between parental attitude and resilience in university students. The findings obtained from the research were discussed within the framework of the literature and some suggestions for future studies and researchers are included.

Keywords: Parental attitudes, resilience, university students, family counseling.

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde; problem durumu, amaç ve önemi, alt problemler, sayıtlar, sınırlılık ve tanımlar açıklanmaktadır. Üniversite öğrencilerinde anne baba tutumu ve psikolojik sağlık konusu incelenmektedir.

1.1. Problem Durumu

Çocuklar anne ve babalarının bir yansıması ve aynası gibidir. Ebeveynler çocuklarını yetiştirirken kendi ailesinden gördüklerini, içinde yetiştikleri kültürü ve hayatlarındaki deneyimlerini onlara aktarırlar. Bu aktarım sürecinde de ebeveynler aslında bir farkındalık yaşarlar ve kendileriyle yüzleşirler (Oskay, 2020).

Aile çocukların ilk sosyalleştiği, davranışlarının ve tutumlarının şekil almaya başladığı ortamdır. Çocuklar aile ortamında anne ve babalarının tutum ve davranışlarını gözlemleyerek ve model alarak öğrenirler. Dolayısıyla ebeveynlerin çocuk yetiştirirken nasıl davrandığı, nasıl bir yol izlediği ve nasıl bir tutuma sahip olduğu çok önemlidir.

Üniversite yaşamı ise çoğu gencin hayatında yeni bir başlangıçtır. Üniversite hayatı genç yetişkin birey için bir dönüm noktası niteliğindedir. Genellikle genç yetişkin birey üniversite yaşamına geçişe kadar ailesiyle bir arada ve alışkın olduğu, tanıdığı ve bildiği bir çevrede yaşamaktadır fakat üniversiteye geçiş ile birlikte çoğu gencin çevresi, alışkın olduğu yaşantısı hatta yaşadığı şehir değişmektedir. Dolayısıyla artık kendi sorumluluğunu tamamen kendisi almak zorundadır. Üniversite yaşamı stresli yaşam olaylarını da beraberinde getirmektedir. Genç yeni bir arkadaş çevresi edinecek, yeni derslerine adapte olmaya çalışacak, anne ve babasının gencin yerine yaptıklarını artık kendisi yapacaktır. Bütün bunlar da gencin yaşamına stresli ve zor bir durum olarak yansımaktadır. Genç stresli durumlarla baş etmeye ve yeni hayatına uyum sağlamaya çalışmaktadır. Tam bu noktada gencin psikolojik sağlık düzeyi önem arz etmektedir. Psikolojik sağlık, bireye stres yaratan durumdan kurtulmayı, yeni duruma adapte olabilmeyi ve bunu sürdürmeyi tanımlamaktadır.

Garnezy'e (1993) göre psikolojik sağlık kişinin stres yaratan bir olay ya da durumla karşılaştıktan sonra tekrar eski durumuna bürünme gücüdür. Bir başka tanıma göre psikolojik sağlık, olumsuz deneyimlerden sonra kendini toparlayabilme gücü, stresli durumlardan sonra esnek bir şekilde adapte olabilme kabiliyetidir (Strand, Reich ve Zautra, 2009). Psikolojik sağlık kavramı ülkemizde son yıllarda, pozitif psikolojinin de popülerliğini arttırmasıyla birlikte daha çok araştırılmaya başlanmıştır.

Bu konuda yapılan yurtiçi çalışmalar ve ilgili literatür taramasında, anne baba tutumu ile psikolojik sağlamlık kavramının birlikte az sayıda çalışıldığı ve yapılan çalışmaların ise genellikle ergen bireyler üzerinde olduğu görülmüştür (Akkuş, 2015; Gündüz Algünerhan, 2017; Özen, 2019). Bu noktadan hareketle bu araştırma kapsamında üniversite öğrencilerinin anne baba tutumu ile psikolojik sağlamlık düzeyleri arasındaki ilişki, araştırmanın konusu olarak belirlenmiştir.

1.2. Amaç ve Önem

Araştırmanın temel amacı üniversite öğrencilerinin anne baba tutumları ile psikolojik sağlamlıkları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Psikolojik açıdan sağlıklı bir topluma kavuşabilmek için ruh sağlığı da yerinde bireyler yetiştirmenin önemli olduğu düşünülmektedir. Ruh sağlığı yerinde bireyler yetiştirirken ise anne baba tutumunun önemli bir yeri olduğu öngörülmektedir.

Bununla birlikte psikolojik açıdan sağlıklı bireylerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin yüksek bireylerden oluşacağı düşünülmektedir (Taşdemir, 2018; Altıntaş, 2019). Üniversite yaşamına geçişle birlikte bireyler çoğunlukla ailelerinin yanlarından ayrılmaya başlamaktadırlar. Dolayısıyla çeşitli zorluklarla, stres yaratan durumlarla da mücadele etmek durumunda kalmaktadırlar (Burris ve diğ., 2009). Bu zorluklarla baş edebilme durumlarında ise kişilerin sahip oldukları psikolojik sağlamlık düzeylerinin etkili olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın bu noktada, üniversite öğrencilerinin anne baba tutumu ile psikolojik sağlamlıkları arasındaki ilişkinin anlaşılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu konuda yapılan yurtiçi çalışmalar ve ilgili alan yazın taramasında, anne baba tutumu ile psikolojik sağlamlık kavramının birlikte az sayıda çalışıldığı ve yapılan çalışmaların ise genellikle ergenler üzerinde olduğu görülmüştür. Bu yönden de yapılan çalışmanın literatüre önemli katkılar sağlaması beklenmektedir.

Bununla birlikte aile danışmanlığı alanında ebeveyn tutumu oldukça önemli bir yere sahiptir. Bu çalışmayla psikolojik sağlamlık düzeyi yüksek çocuklar yetiştirmede anne baba tutumunun işlevleri anlaşılacak aile danışmanlığı alanına ve koruyucu ruh sağlığı alanına katkı sağlayacağı umulmaktadır.

1.3. Problem Cümlesi / Alt Problem Cümleleri

Araştırma problemi: Bu araştırmanın problem cümlesi “Üniversite öğrencilerinde 1. Anne baba tutumları bazı demografik değişkenlere göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır ve 2. Anne baba tutumu ile psikolojik sağlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” şeklinde belirlenmiştir.

Alt problemler:

1. Üniversite öğrencilerinin algıladıkları anne baba tutumu

- 1.1. Yaş,
- 1.2. Cinsiyet,
- 1.3. Annenin eğitim düzeyi,
- 1.4. Babanın eğitim düzeyi,
- 1.5. Kardeş sayısı
- 1.6. Kardeş sırası ve
- 1.7. Aile gelir düzeylerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

2. Üniversite öğrencilerinin;

- 2.1. Anne babasını demokratik,
- 2.2. Anne babasını koruyucu-istekçi ve
- 2.3. Anne babasını otoriter olarak algılaması ile psikolojik sağlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.4. Sınırlılıklar

Araştırmanın çalışma grubu Pamukkale Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Fen- Edebiyat Fakültesi ve Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulundan seçilen lisans öğrencileri ile sınırlıdır.

Araştırma verileri süre olarak 2019-2020 Eğitim- Öğretim yılları ile sınırlıdır.

Bu araştırmanın sonuçları öğrencilerin aile ve kişisel niteliklerine dair bilgileri kendilerine verilmiş olan kişisel bilgi toplama formlarına verdikleri cevaplar ile sınırlı olmaktadır.

Üniversite öğrencilerinin anne baba tutumlarını algılama durumları, çalışmada kullanılacak olan “Anne Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ)” nin ölçtüğü özelliklerle sınırlıdır.

Üniversite öğrencilerinin psikolojik sağlık düzeylerine ait olan bilgiler, çalışmada kullanılacak olan “Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlık Ölçeği (ÇGPSÖ-12)” nin ölçtüğü özelliklerle sınırlıdır.

1.5. Varsayımlar

Araştırma sırasında öğrencilerin ölçeklerdeki soruları içtenlikle yanıtladıkları varsayılmaktadır.

Yapılan araştırmada kullanılan veri toplama araçları bireyin ölçülmek istenen özelliklerini doğru bir şekilde ölçtüğü varsayılmaktadır. Kişisel Bilgi Formu örneklem grubunun çeşitli demografik özelliklerini; Anne Baba Tutum Ölçeği ile öğrencinin algıladığı ebeveyn tutumlarını; Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlamlık ve Ölçeği ile öğrencilerin psikolojik sağlamlık düzeylerini ölçmeye uygun araçlar olduğu varsayılmaktadır.

Araştırma kapsamındaki çalışma grubundan elde edilen sonuçların genellenebileceği varsayılmaktadır.

1.6. Tanımlar

Anne Baba Tutumu: Anne ve babaların çocuklarına karşı yönelttikleri ve onların gelişimlerini, kişiliklerini etkileyen durumlara karşı olumlu ya da olumsuz tepkide bulunma durumudur (Darling ve Steinberg, 1993;Yavuzer,2019a).

Psikolojik Sağlamlık: Psikolojik sağlamlık (resilience), zorlu yaşam olayları karşısında güçlü kalabilmek anlamına gelmektedir. Olumsuz durumlarla karşılaşıldığında, koruyucu faktörler ve risk faktörlerinin etkileşimini de içeren bu süreçte, kişilerin oluşan yeni duruma uyum göstermesini kapsamaktadır (Kararımak, 2006).

Tutum: Bireye atfedilmiş olan ve bireylerin psikolojik bir nesneye dair düşünce, duygu ve davranışlarını oluşturan eğilimleri ifade eder (Kağıtçıbaşı, 2014, s.129).

Aile Danışmanlığı: Ailelerin sağlıklı bir iletişim ortamına sahip olma, hem aile içi hem de çevresel ilişkilerinde karşılaştığı sorunların çözülmesine yardımcı olma gibi işlevleri bulunan tüm aile bireylerine yönelik yapılan psikolojik yardım ve alanında uzmanlık gerektiren hizmetler bütünüdür (ASAGEM, 2008, s.14).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Çalışmanın bu bölümünde, konu ile ilgili kuramsal çerçeve, kavramlar ve konu ile ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılmış olan araştırmalar hakkında bilgilere yer verilmiştir.

2.1. Üniversite Yaşamı ve Üniversite Yaşamının Kapsamı

Türk Dil Kurumu'nda (2020) yer alan tanıma göre üniversite, yüksek düzeyde eğitim veren bilimsel bir özerkliği olan ve bünyesinde yüksekokul, fakülteler ve enstitüleri barındıran öğretim kurumudur. Ak'a (2007) göre üniversite, değişik konularda araştırma ve öğretimin yapıldığı fakülte, yüksekokul ve enstitülerin yer aldığı, araştırmacıları ödüllendirme ve derecelendirme yetkisine sahip olan yükseköğretim kurumudur. Yükseköğretim Kurumu'nun (YÖK) 2019-2020 yılları için açıkladığı verilere göre ülkemizde 7.940.133 öğrenci bulunmaktadır (Yüksek Öğretim Kurumu [YÖK], 2020). 1982 Anayasasının 130. ve 2547 sayılı yasanın 4. Maddesine göre üniversitenin işlevleri “eğitim-öğretim”, “bilimsel araştırma” ve “topluma hizmet” tir (Erdem, 2005).

Bolay'a (2011) göre üniversitelerin bazı işlevleri bulunmaktadır. Bunlar:

- Yaratıcı düşünebilen, disiplin sahibi ve muhakeme yeteneği yüksek, tutarlı ve geniş bakış açılı, nitelikli bireyler yetiştirmek
- Akılcı çözümler üreten, özgür düşünebilen bireyler yetiştirmek
- Bilim ve tekniği geliştirmek
- Bireylerdeki eleştirel düşüncüyü kazandırmak ve geliştirmek
- Nesilden nesle kültür aktarımı yapmak
- Meslek elemanları yetiştirmek
- Topluma yeni değerler ve bilgiler kazandırmak
- Ülkemizde temel bilimlerin gelişmesine katkıda bulunmaktır.

Karahan, Sardoğan, Özkamalı ve Dicle'ye (2005) göre, üniversiteye yeni ve yaşadıkları yerden farklı bir yerde başlayan bireyler, kendilerini bir anda alışık olmadıkları bir akademik ve sosyal ortamın içinde bulmaktadır. Bireyler yabancı olduğu bu sosyal ortamda tüm kişisel yaşam sorumluluklarını aile ve arkadaş desteği olmadan tek başlarına üstlenmek durumunda kalmaktadırlar. Öğrenciler bu yabancı olduğu çevreye, bütün potansiyelini kullanarak en kısa sürede adapte olmak ve bu adaptasyonu devam ettirmek zorundadır.

Üniversite dönemi, bireylerin hayatlarında önemli bir dönüm noktasıdır. Bu dönemde yer alan bireyler, sadece mesleki anlamda bilgi ve beceriler kazanmamakta; aynı zamanda da

hayatlarına olan bakış açılarını belirginleştirmekte, yaşadıkları sosyal ve kültürel etkileşimlerle de benliklerini şekillendirmektedirler. Bireyler yaşamlarının her döneminde olduğu gibi bu üniversite yıllarında da çeşitli sorunlarla karşılaşabilmektedir. Bu sorunlara örnek olarak da; aileden ayrıldıkları için karşılaştıkları problemler, üniversiteye uyum konusunda yaşadıkları sorunlar, aileden ayrı tek başlarına kararlar alma, sorumluluk alma, derslerinde başarılı olma, kendi beslenmeleri, ulaşım, kendi barınma ihtiyaçlarını giderebilme, yeni girdikleri ortamda arkadaşlıklar edinme gibi alanlarda sorunlar yaşamaktadırlar (Kaba, 2016).

Üniversite yıllarında genç yetişkin bireyler çeşitli sorunlar ve stres yaratan bazı durumlarla karşılaşır. Bunlardan bazıları; yeni girmiş olduğu ortamda bir grubun üyesi olma, geleceği konusunda kararlar alma, bir mesleğe sahip olma ve yeni bir şehre, okula ve yabancı olduğu bir ortama uyum sağlama çabalarıdır. Dolayısıyla bu üniversite dönemindeki gençlerin baş etmesi ve uyum sağlama gereken pek çok durum bulunmaktadır (Aktaş, 1997).

Reisch ve Hirsch'e (1989) göre üniversiteye yeni başlamış olan gençler için üniversite hayatı stresli bir ortamdır. Bu stres yaratan durumlara örnek olarak, üniversitede ailelerin bireylerden beklediği akademik başarı, üniversitenin sosyal yaşamına adapte olma kaygısı, aileyle birlikte yaşarken yapamadıkları veya yaptıklarında yargılanacakları davranışlara alışmaları, aileye danışmadan bireysel olarak karar verebilmeleri gibi konular söylenebilir (aktaran, Gökkaya, 2016).

Üniversite yaşamında gencin yaşamının nasıl ilerleyeceği ve nasıl bir kişiliğe sahip olacağının temelleri ailede atılmaktadır. Anne ve babanın çocuklarına sergilediği tutumlara bağlı olarak çocuğun da kişiliği şekillenmektedir. Üniversite dönemi stresli yaşam olaylarını da beraberinde getirmektedir. Tam bu noktada, anne ve babanın çocuklukta tavrı ve davranışlarının etkisi ortaya çıkmakta ve bu durum gencin psikolojik sağlık düzeyini de etkilemektedir.

2.2. Aile Kavramı

Aile toplumu temsil eden en küçük birimdir. Ailede yaşanan olaylar toplumu da etkilemektedir. İnsanların sağlıklı bireyler olabilmeleri, yaşamlarından doyum elde edebilmeleri, topluma fayda sağlayabilen bireyler haline gelebilmeleri yetiştikleri aileye göre şekillenmektedir (Gülerce, 1996; aktaran, Nazlı, 2018, s.16).

Browne' a (2011, s.93) göre aile kavramı en önemli sosyal kurumlardan biri olmakla birlikte şimdiye dek kurulan her toplumda varlığını sürdürmüştür. Sosyal örgütlenmenin bir temeli olup çocukların sosyalleşmelerinde, yaşadıkları toplumun kültürünü anlamalarında çok

önemli bir yapıdır. Aile çocukların kişilik yapılarını, kimliklerini belirleme konusunda temel bir kurumdur (Browne, 2011, s.93).

Aile kavramıyla ilgili tek bir tanımdan söz edilmemekle birlikte çeşitli tanımlar bulunmaktadır. Bunlardan biri; psikolojik ya da biyolojik bağlara sahip olan ortak bir tarihsel geçmişe sahip olan hem duygusal hem ekonomik açıdan birliktelikleri olan ve birbirlerine aidiyet duygusu geliştirmiş olan toplulukları ifade eder (Gladding, 2015, s.5).

Türk Dil Kurumu'na (2020) göre aile kavramı şu şekilde tanımlanmaktadır; evlenme ve kan bağı ile oluşan karı-koca, çocuk ve kardeşler arasındaki ilişkilerden meydana gelen toplumun en küçük birimidir.

Yavuzer'e (2019b) göre, aile sosyalleşmenin ilk başladığı ortamdır. Çocuk hem anne ve babasıyla hem de ailesindeki diğer bireylerle etkileşimleri sonucunda ailesindeki konumunu biçimlendirir. Ailesindeki bireylerin tavırlarını örnek alarak kendi benliğini oluşturmaya adım atar. Aile, toplumun temel birimidir ve toplumdan sıyrılmaz. Toplumun kültürel değerleri aileyi ve anne babanın tutumunu etkilemektedir. Çoğu anne baba kendi ailesinden gördüklerini kendi çocuklarına uygulamaktadır. Çocukluk yıllarında kendi ailesiyle sağlıklı etkileşime sahip olan, sevgiye doymayan ya da baskıyla büyüyen anne ve babalar, bu kötü yaşantılar ve tecrübeler sonucunda kendi çocuklarına da olumsuz bir tavırdan yaklaşabilmektedirler.

Damar'a (2015) göre aile çocukların yaşantısında oldukça önemli bir noktadır. Çocuk sosyal bir ortam olarak ilk defa aileyle karşılaşır ve temel gereksinimleri burada karşılanmaktadır. Çocuğun özerk bir birey olabilme, benliğini keşfetme ve hayatta belli bir noktaya ulaşabilmesini sağlayan gelişim sürecinin temelleri ailede atılmaktadır. Sağlıklı bir aile ortamında büyüyen çocukların sağlıklı bireyler olma olasılığı yüksektir. Sağlıklı ailelerde her aile üyesi değerlidir, eşitlik ve destek önemsenir ve her aile üyesinin düşüncesine, fikrine önem verilir.

Nazlı (2018)'e göre sağlıklı aileler işlevlerini çok iyi yerine getirebilen, aile sistemlerine daha az sorunla karşılaşan ve karşılaşılan sorunlarda çözümü kolayca yakalayabilen ailelerdir. Bu ailelerde tüm üyeler aile içi iletişimden memnundur, sorumluluklarının bilincindedir, kendilerine ait özerk bir benlikleri oluşmuştur. Sağlıklı ailelerde tüm üyeler birbirleriyle açık, uygun ve tamamlayıcı bir iletişim halindedir. Aile kuralları esnek, roller belirgin ve tamamlayıcıdır. Sağlıklı ailelerde çocuk yetiştirmede ebeveynler birlikte hareket eder ve böylelikle çocuğun gelişimi de olumlu etkilenir. Aile işlevlerinin yeterince yerine getirilememesi ve aile üyelerine istenen doyumu veremediğinde sağlıklı aileler ortaya çıkabilir. Sağlıklı ailelerde ya fazlaca iç içe geçmişlik ya da

birbirlerinden kopukluk durumları görülmektedir. Ayrıca iletişimde yetersizlikler, rollerde belirsizlikler ya da rol karmaşaları görülebilmektedir.

2.3. Tutum Kavramı

Baron ve Byrne'a, (1977, s.95) göre tutum kavramı uzun süreli duygu, davranış ve inançların şekillendirdiği oldukça iç içe geçmiş olan herhangi bir konuya ya da duruma (fikirler, toplumdaki gruplar, nesneler) dair eğilimleri ifade eder (aktaran, Cüceloğlu, 2014). Cüceloğlu (2014) 'e göre bu tanımda iki kısma dikkat edilmelidir. Bunlardan birincisi, tutumların oldukça uzun süreli olmasıdır. Kişilerin gösterdiği eğilimin tutum olarak adlandırılabilmesi için uzun süreli olarak aynı eğilimi devam ettirmeli, geçici bir durum olmamalıdır. İkincisi ise, tutumların bilişsel, davranışsal ve duygusal yapıları da içermesidir. Tutum için yalnızca bir düşünce ya da duygudur denemez. Tutum olarak tanımladığımız eğilimler içinde inançlar, duygu ve heyecanlar ve gözlenebilen faaliyetleri de barındırır.

Eşsizoglu ve Arısoy (2008) ise tutum kavramı; yaşantılar neticesinde ortaya çıkan ilgili olduğu durumlara ve nesnelere karşı kişilerin davranışlarına yön veren hazır olma durumudur. Ersoy'a (2013) göre tutumlar; çoğu zaman doğrudan tecrübeler, taklit etme, pekiştirmeler ve sosyal öğrenme sonucunda kazanılır. Özellikle çocuklar, tutumlarının çoğuna evde anne ve babalarının tutumlarını model alarak gözleyerek öğrenirler. Bu tanımlara bakıldığında; kişilerin tutumlarını doğuştan getirmediğini, tutumların yaşantılar ve edinilen tecrübelerin bir sonucu olarak ortaya çıktığı görülmektedir. Tutumların oluşmasındaki temel etmen aslında karşımızdaki insandır (Zincirli, 2014).

2.4. Anne Baba Tutumları

Yavuzer'e (2019a) göre, anne ve babaların çocuklarından göstermelerini bekledikleri davranışlarda ve tutumlarda uygun bir model olmaları oldukça önemlidir. Çocuklar sıklıkla anne ve babalarından gördükleri davranışları model alıp uygular. Aileler de çocuklarına uyumlu, özgür, tutarlı ve sağlıklı bir ortam sunarlarsa çocukları da özerk bir birey olacak ve yetişkinlik yaşamına bunu olumlu bir şekilde yansıtacaktır. Aile-çocuk ilişkisinin temeli anne ve babanın tutumu ile ilgilidir. Çocuğun ailesi veya yakın çevresiyle olan ilişkisi, çocuğun diğer nesnelere, kişilere ve hayata karşı takındığı tavrın, benimsediği davranış ve tutumların temelini oluşturur. Aynı zamanda anne babalar çocuklarına, hem toplumun hem de ailenin bir parçası olduğunu benimsetir. Böylelikle çocuklarının uyum becerisinin de temelleri ailede atılmış olmaktadır (Dursun, 2010).

Sezer ve Oğuz'a (2010) göre kişilerin benliklerinin gelişimini etkileyen pek çok unsur bulunmaktadır. Anne ve baba çocuğun model aldığı ve önemseydiği kişilerdir ve onlardan

aldıkları pekiştireçler, geri bildirimler ve çeşitli öğrenme yaşantıları çocuğun benliğini şekillendirmektedir. Dolayısıyla ailelerin çocuklarına karşı kullandıkları tutum ve davranışlar önem arz etmektedir.

Karaca'ya (2015) göre gelişim sürecini sadece çocuklar yaşamaz, ebeveynler de bir gelişim içerisindeyler. Bireyler doğuştan ebeveynlik vasfına sahip değillerdir ve zaman içinde yaşantıları sonucunda ebeveynliği öğrenirler. Çocuklar büyüme aşamasındayken aileler buna her zaman uyum sağlayamayabilir ve bazı gelişim aşamalarında başarısızlıklar yaşayabilirler. Ebeveynler çocuklarının gelişim aşamalarının farkında olmalı ve o aşamada çocuğunun neye ihtiyacı olduğunu bilmeli ona göre kendi niteliklerini, tutumlarını değiştirmeli ve geliştirmelidir. Ancak bu şekilde çocuklarının farklı yaşlardaki farklı ihtiyaçlarını giderebilirler ve sağlıklı çocuklar yetiştirebilirler. Ebeveynlerin sağlıklı çocuk yetiştirmeleri için eğitim düzeylerinin yüksek olmasına gerek yoktur. Ebeveynlerin sağlıklı bir kişiliğe, iyi niyete, hoşgörüye ve sevecenliğe sahip olması sağlıklı çocuklar yetiştirmelerinde önemlidir.

Literatür incelendiğinde, anne baba tutumları farklı şekillerde sınıflandırılmaktadır. Örneğin Yavuzer (2019b), 'otoriter ana baba tutumu, gevşek ana baba tutumu (Çocuk merkezci aile), dengesiz ve kararsız ana baba tutumu, koruyucu ana baba tutumu, destekleyici ana baba tutumu, ilgisiz ve kayıtsız ana baba tutumu, güven verici ve hoşgörülü ana baba tutumu" olmak üzere 6 alt grup olarak sınıflandırmıştır. Bu çalışmada ise, Baumrind tarafından yapılan sınıflandırma temel alınarak, Kuzgun ve Eldeleklioğlu (2005) tarafından oluşturulan anne baba tutumları ölçeği kullanılmıştır. Bu sebeple Baumrind tarafından yapılan sınıflandırma temel alınarak ebeveyn tutumları "demokratik, otoriter ve koruyucu-istekçi" olarak üç alt boyut şeklinde açıklanmıştır.

2.4.1. Demokratik Anne Baba Tutumu

Baumrind'e (1996) göre, demokratik tutum çocukların benlik oluşumları ve gelişimleri için en uygun tarzıdır. Demokratik tutuma sahip olan ailelerde aile içi ortam sevgi ve saygıya dayalı ve hoşgörüdür. Aileler çocuklarının sorumluluk duygularının gelişiminin öneminin farkındadır ve bu duyguyu geliştirmek adına çocuklarının yaşlarına uygun belirli görevler vererek onların sorumluluk duygusunu geliştirmelerine destek olurlar. Demokratik aileler çocuklarının ihtiyaçlarını da karşılamayı ihmal etmezler. Anne ve babalar bütün bireylerin kendilerine özgü bir gelişim kapasitesi olduğunu bilincindedir, bundan dolayı çocukların özgür bir şekilde gelişmesi, kabiliyetlerini göstermesi ve kendilerini gerçekleştirmesine olanak tanır.

Akkuş'a (2015) göre demokratik ailelerde bireysellik önem taşır. Çocukların kendilerini ifade etmeleri desteklenir, kurallar ortak belirlenir ve çocukların kurallara uyup

uymadığı aile tarafından değil çocukların kendileri tarafından kontrol edilmesi daha önemlidir. Demokratik ailelerde aile içi ilişkiler sıcak, samimi ve açıktır. Demokratik tutumu benimseyen aileler çocuklara özgürlük tanır, deneme ve hata yapma payı bırakırlar, kendi hatalarını kendilerinin keşfetmelerine olanak tanır ve bu uğurda aileler çocuklarının yol göstericisi, uyarıcısı konumundadır. Çocuklarının kişiliklerine saygı duyar, yaşının gerektirmediği herhangi bir davranışı ondan beklemezler. Çocuklarının bağımsız ve sorumluluk sahibi bireyler olmaları için onları destekler ve tek başlarına yapabilecekleri işleri kendilerinin yapmasına olanak tanır.

Dursun'a (2010) göre demokratik tutum sergileyen aileler çocuklarına iyi bir model olmaları gerektiğinin bilincindedir ve davranışlarını kontrol ederek olumlu ve iyiye yönelirler. Bu tutumda aile ortamı sevgi ve saygı doludur. Ailelerin birlikte belirledikleri kurallar vardır ve bunlara hep birlikte uyulur. Olcay'a (2008) göre, demokratik tutumla büyüyen çocuklar sosyal ilişkileri iyi, anne baba otoritesinden korkmayan, ailesi tarafından sevildiğini hisseden ve her ortamda kendi fikirlerini rahatça ve açıkça ifade edebilen çocuklardır.

2.4.2. Koruyucu-İstekçi Anne Baba Tutumu

Koruyucu aileler, çocuklarını olması gerektiğinden daha fazla kontrol etme ve çocuklarının üzerlerine aşırı düşme eğilimi göstermektedirler. Bu tutumla yetişen çocuklarda, çevresindeki insanlara aşırı bağlanma, özgüven eksikliği ve normalden daha duygusal bir yapıya sahip olma durumları gözlenebilmektedir. Kişilerin bu bağımlılık hali hayatları boyunca devam edebilir ve ileride yetişkinlik hayatında kendi eşlerinden de bu aşırı koruma duygusunu bekleyebilmektedirler (Yavuzer, 2019c). Bu tutum çocukların anne ve babaları tarafından aşırı kontrol edilmesi ve korunmasını barındıran ebeveyn tutumudur. Aileler çocuklarına her konuda gereğinden fazla karışarak çocuklarının özgüvenlerini ve öz yeterliklerini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu tutuma sahip anne ve babalar çocukların kendilerinin yapabileceği şeyleri bile kendileri yapmakta ve dolayısıyla çocuklarının deneyim ve yaşantı yoluyla öğrenmelerine engel olmaktadır (Sezer ve Oğuz, 2010). Sıklıkla koruyucu tutuma maruz kalan çocuklar kendilerini korumayı öğrenememekte ve bundan kaynaklı olarak hemen uyum sağlayan, daha savunmasız, utangaç bir kişiliğe veya aksi yönde daha sorumsuz, şımarık bir kişiliğe sahip olabilirler. Aynı zamanda korumacı tutumla yetişen bireylerin problem çözme davranışlarında da bir olumsuzluk söz konusudur (Dursun,2010).

Ebeveynlerin koruyucu tutuma sahip olmalarının bazı nedenleri olabilir. Örneğin, vefat eden bir çocuktan sonra doğmuş olma, çocukların tehlikeli bir rahatsızlık yaşamış olmaları ve anne ya da babanın yetiştirilirken otoriter veya ilgisiz bir tutumla büyümüş olması kendi çocuğuna karşı bu denli alakadar olmasına bir sebep olmuş olabilir (Şendil, 2003, s.175).

Yavuzer' e (2019b) göre, koruyuculuk tutumu toplumumuzda oldukça sık rastlanan bir ebeveyn tutumudur. Aşırı koruma tutumu çocukların üzerine gereğinden fazla düşülmesi ve kontrol edilmesini içerir. Bu tutumla yetişen çocuklar daha güvensiz, daha bağımlı ve duygusallığı derin yaşayan kişiler haline gelebilir. Aşırı koruma tutumu sıklıkla anne ve çocuk ilişkisinde karşımıza çıkmaktadır. Bunun sebebi de annelerin duygusal açıdan yalnızlık yaşamalarıdır. Anne çocuğunu öyle koruma altına almıştır ki, çocuğunun kendi kendine giderebileceği ihtiyaçlarını yaparlar. Bu durum bebekleştirme olarak adlandırılabilir ve aşırı korumacılığın tipik bir özelliğidir. Örneğin, 8-9 yaşlarındaki çocuk yemeğini kendisi yiyebilecekken anne çocuğuna yemeğini yedirir, kıyafetlerini giydirebilir. Anne bu tarz davrandığında çocuğuna sevgisini gösterdiğini ve ona her konuda destek olduğunu düşünür fakat bu durumda anne temelde kendi yalnızlık duygusunu ve yaşadığı mutsuzlukları telafi etmeye çalışmaktadır.

2.4.3. Otoriter/Yetkeci Anne Baba Tutumu

Otoriter ebeveynlik tutumunda çocuklar ailelerinden yeterince sıcaklık ve ilgi görmeden, ciddi bir disiplin altında yetiştirilirler. Otoriter anne baba tutumuna sahip aileler çocuklarından daima itaat, boyun eğme bekler ve onların her zaman ulaşamayabilecekleri standartlar koyarlar. Yapılan bazı çalışmalar otoriter ailelerde büyüyen bireylerin çeşitli sorunlarla karşılaştıklarını ortaya koymuştur. Bunlar; çocukların ilişkilerinde onay bekleyen taraf olmaları, düşük özsaygı ve yüksek derecede kaygılı bireyler haline gelmeleri ve çeşitli psikolojik uyum problemleri yaşamalarıdır (Sümer, Gündoğdu Aktürk ve Helvacı, 2010).

Otoriter tutumu benimseyen aileler ile çocukları arasında iletişim ve paylaşım oldukça az olup aileler çocuklarının sorgulayıcı bir yapıdan ziyade kabullenici bir yapıda olmasını beklemektedirler. Çocuğun koyulmuş olan yasaklara ve kurallara koşulsuz olarak boyun eğmesi beklenmekte kurallara ve yasaklara uyulmadığında ise sıklıkla cezalandırma yöntemine başvurulmaktadır. (Yılmaz, 2000).

Yavuzer'e (2019b) göre otoriter tutum, çocuğu ve onun benliğini hiçe sayan ve özgüvenini yitirmesine sebep olabilen bir tutumdur. Geleneksel Türk toplumunda sıklıkla bu tutum karşımıza çıkmaktadır. Bu tutuma sahip aileler evde katı bir disiplin uygular ve evin katı kuralları vardır. Baskı ile büyüyen çocuklar ileride dürüst, sessiz uslu bir yapıya sahip olmalarına karşın utangaç, aşırı hassas ve bir başka kişinin etkisinde kolay kalabilen kişiler haline de gelebilmektedir. Bu tutumda aileler çocuklarını zor kullanarak veya çocuklarına gereken sevgiyi göstermeden denetleme yoluna gider. Bu denetlemelere maruz kalan çocuklar hangi davranışı ya da tutumu sergilediklerinde nasıl bir tepkiyle karşılaşacaklarını bilemezler.

Çocuklar bu belirsizlik sebebiyle aşırı asi ya da aşırı boyun eğici bir yapıya sahip olabilmektedir.

2.4.4. Anne Baba Tutumu ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Eldeleklioğlu'nun (1996) ebeveyn tutumları ile karar verme stratejileri arasındaki ilişkiyi incelediği çalışma 500 kişi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada “Ana Baba Tutum Ölçeği” ve “Karar Stratejileri Ölçeği” olmak üzere iki adet ölçek kullanılmıştır. Ana Baba Tutum Ölçeği'nde demokratik, koruyucu-istekçi ve otoriter ana-baba tutumu olmak üzere 3 alt boyut bulunmaktadır. Karar Stratejileri Ölçeği ise bağımsız, mantıklı, içtepkiyel ve kararsız olmak üzere dört alt ölçeği vardır. Çalışma bulgularına göre; demokratik tutum ile karar verme stillerinden mantıklı ve bağımsız karar verme arasında pozitif ilişkiler görülürken kararsız olma arasında negatif ilişki bulunmuştur. Koruyucu-istekçi ve otoriter ebeveyn tutumları ile karar verme stillerinden kararsız olma arasında pozitif, otoriter tutum ile karar verme stillerinden mantıklı karar verme arasında negatif bir ilişki olduğu ortaya konmuştur. Benzer bir çalışma da Yılmaz (2009) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmanın sonucunda da kızların ebeveyn tutumlarını erkeklere oranla daha çok demokratik olarak algıladığı, erkeklerin ise daha çok koruyucu-istekçi ve otoriter algıladığıdır.

Dinçer'in (2008) ebeveyn tutumu ile ilgili yapmış olduğu çalışmasının sonucunda otoriter ve demokratik anne baba tutumu ile babanın eğitim seviyesi arasında anlamlı bir ilişki olduğu ancak anne eğitim düzeyi ile demokratik ve otoriter anne baba tutumu arasında istatistiksel açıdan bir anlamlılık bulunamamıştır.

Kulaksızoğlu (2005) anne baba tutumlarını sosyo-demografik değişkenler açısından incelemiştir. Araştırmanın örneklemini 15-20 yaş aralığındaki 448 kişi oluşturmaktadır. Çalışmanın bulgularına göre erkekler kızlara göre anne babalarını daha otoriter algılamaktadır. Anne ve babanın eğitim düzeyi yükseldikçe algılanan otoriter tutum azalmaktadır. Bir diğer sonuç ise, 15 ile 17 yaş aralığındaki bireyler ebeveynlerini otoriter, 18 ile 20 yaş aralığında daha az otoriter ve 21 yaş ve üstü ergenler ise ebeveynlerini demokratik algılamaktadır.

Durmuş'un (2006) yaptığı çalışmaya göre ebeveyn tutumu ile ebeveynlerin eğitim durumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki vardır. Araştırmada ilkökul mezunu olan ebeveynlerin aşırı koruyucu ve otoriter tutuma sahip olduğu üniversite mezunlarının ise daha eşitlikçi, demokratik bir tutumda oldukları saptanmıştır.

Baldwin (1995) ebeveyn tutumları ile çocukların psikolojik halleri ve kişilik özellikleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla yaptığı çalışmanın sonucunda, ailesini demokratik algılayanların hem gelişim aşamalarını daha olumlu geçirdiği hem de olumlu ve istenen davranışları daha sık gösterdiği; çocukların ailesini

otoriter algıladığı durumda ise daha kararsız ve kaygılı bir kişilik yapısına sahip olduğu belirlenmiştir.

Gündüz Algünerhan (2017) yaptığı araştırmanın sonucunda ebeveyn tutumlarının ailenin gelir düzeyi ile bir ilişkisinin olmadığını ortaya koymuştur. Koruyucu-istekçi tutum ile anne eğitim düzeyi arasında istatistiksel olarak farklılık bulunmuş; annenin eğitim düzeyi arttıkça koruyucu-istekçi tutumun azalmaktadır fakat baba eğitim düzeyi ve kardeş sayısı değişkeni ile ebeveyn tutumları arasında istatistiksel açıdan bir anlamlılık tespit edilememiştir. Araştırmanın bir diğer sonucu ise yaş ile demokratik tutum arasında anlamlı bir ilişki olmasıdır. 13 yaşındaki ergenler 14 yaşındakilere göre ailesini daha demokratik algılamaktadır. Araştırmacı tarafından yaş değişkeni ile otoriter tutum arasında da anlamlı bir ilişki olduğu saptanmış; 14 yaşındaki ergen bireylerin 12 yaşındakilere oranla ebeveynlerini daha otoriter algılamaktadır.

Sertelin'in (2003) ebeveyn tutumlarına dair yaptığı çalışmanın sonucunda kardeş sayısı değişkeniyle ebeveyn tutumu arasında olumlu yönde bir ilişki bulunmuştur. Kardeş sayısı azaldıkça koruyucu-istekçi tutumun da azalmaktadır. Ayrıca cinsiyete göre de anne baba tutumunda farklılık bulunmuş; kızların ebeveynlerini erkeklere göre daha çok koruyucu-istekçi algıladığı ortaya konmuştur.

Aktaş (2011) anne baba tutumları ve benlik saygısını çeşitli değişkenlerle incelemiştir. Araştırmanın örneklemini toplamda 464 lise (9.sınıf) öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmanın sonuçlarına göre, erkekler daha çok ailelerinin tutumunu otoriter algılama eğilimindeyken kızlar daha çok demokratik olarak algılamaktadır. Yaş büyükçe hem kızlar hem de erkekler anne babalarını daha fazla otoriter olarak değerlendirmektedir. Spor faaliyetinde bulunan öğrencilerin ailelerini spor yapmayanlara oranla daha otoriter algıladığı; bir hobiye sahip olan öğrencilerin ailelerini daha demokratik algıladığı tespit edilmiştir. Araştırmanın bir diğer bulgusu ise öğrencilerin demokratik ebeveyn tutumu arttıkça benlik saygısının da artış gösterdiği, otoriter ve koruyucu-istekçi ebeveyn tutumu puanı attıkça da benlik saygısının azalma gösterdiği'dir.

Oğuz (2016) çalışmasında anne baba tutumlarının genç yetişkin bireylerin benlik saygısı ve anksiyete düzeyleri ile olan ilişkisine bakmıştır. Araştırma 157 kişilik bir örneklem grubuna Ana-Baba Tutumları Ölçeği, Coopersmith Özsaygı Envanteri ve Beck Anksiyete Ölçeği uygulanarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın bulgularına göre ebeveynlerin tutumu ile benlik saygısı ve anksiyete düzeyi arasında istatistiksel açıdan bir farklılık bulunmamış ancak anksiyete ile benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

Ergen bireylerle yürütülen bir çalışmada ebeveyn tutumları ile depresyon, benlik saygısı ve yaşam doyumu düzeylerinin ilişkili olduğu saptanmıştır. Milevsky, Schlechter ve Netter (2006) yaptıkları bu çalışmada anne ve babanın tutumunu ayrı ayrı değerlendirmektedir. Baba tutumu açısından anlamlı bir farka rastlanamamış ancak anne tutumunda otoriter algılayanların lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Kuru Örgün (2000) 420 öğrenciyle gerçekleştirdiği çalışmada demokratik ebeveyn tutumu ile benlik saygısı arasında olumlu; koruyucu-istekçi ve otoriter ebeveyn tutumu ile benlik saygısı arasında ise olumsuz yönde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Başka bir deyişle, demokratik tutum arttıkça benlik saygısı da artmakta; otoriter tutum ve koruyucu-istekçi tutum arttıkça benlik saygısı azalmaktadır.

Mutallimova (2014) anne baba tutumu ile depresyon arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırmanın örneklemini 233 erkek, 167 kız lise öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucuna göre lise öğrencilerinin anne baba tutumu ile depresyon düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Oktay'ın (2016) üniversite öğrencileriyle yaptığı çalışmada algılanan anne baba tutumu ile bağlanma stilleri arasında anlamlı ilişkiler görülmemiştir.

Ulutaş (2018) kaygı düzeyleri ve anne baba tutumunun bazı değişkenlerle olan ilişkisine baktığı çalışmasını Malatya ilindeki çeşitli liselerin 9.sınıf ve 12.sınıf öğrencileriyle gerçekleştirmiştir. Araştırmanın sonucuna göre anne baba tutumuyla cinsiyet, anne çalışma durumu ve sınıf değişkenleri arasında bir ilişki vardır. Erkekler anne babasının tutumu daha çok koruyucu ve otoriter olarak, kızlar ise demokratik olarak görmektedir. Çalışan anneye sahip olan öğrenciler çalışmayan anneye sahip olanlara oranla ailesini daha az koruyucu tutumda algılamaktadır. 15 yaşındaki öğrenciler ve 9.sınıftaki öğrenciler ailelerinin daha çok demokratik tutuma sahip olduğunu düşünürken 16 yaş ve üzeri öğrenciler ve 12.sınıf öğrencileri ailelerinin daha çok otoriter yapıya sahip olduklarını düşünmektedirler.

Hempel, Miles ve Wolfradt (2003) algılanan kaygı düzeyi ile ebeveynlerin çocuklarına uyguladığı psikolojik baskı arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmayı lise öğrencileriyle birlikte gerçekleştirmişlerdir. Çalışmanın bulguları incelendiğinde, ailesini otoriter olarak nitelendiren öğrencilerin kaygı düzeylerinin yüksek olduğu; samimi tutuma sahip olan ailelerin çocuklarında ise daha düşük düzeyde kaygıya rastlanmıştır.

Abacı (1986) kaygı düzeyi ile anne baba tutumları (otoriter, demokratik, ilgisiz) arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırmanın bulgularına göre demokratik anne baba tutumu puanı arttıkça kaygı düzeyi azalmakta; ilgisiz ve otoriter ebeveyn tutumu arttıkça ise kaygı da artış göstermektedir.

Dede'nin (2019) ergenlerde problemli internet kullanımı ve ana baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelediği çalışma 301 lise öğrencisi ile yapılmıştır ve internet kullanımında en çok sorun tespit edilen öğrencilerin otoriter ve izin verici-ihmalkâr ebeveyn tutumuna sahip olduğu görülmüştür. Demokratik ve izin verici ebeveyn tutumuna sahip öğrencilerde ise sorunlu internet kullanım oranının daha düşük olduğu saptanmıştır.

Arslan ve Kabasakal'ın (2013) yaptığı çalışmada ergenlerin problem çözme yeteneği ile ana baba tutumu arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda ergenlerin problem çözme yeteneği ile ebeveyn tutumu arasında anlamlı düzeyde bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

Ergenlik dönemindeki bireylerin mesleki karar verme yetkinlikleri ve anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelemeyi hedefleyen bir çalışmayı Akdeniz (2009) ortaöğretim son sınıf öğrencileri ile yapmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre demokratik anne baba tutumu ile mesleki karar verme yetkinliği arasında olumlu yönde anlamlı ilişkiler olduğu görülmüştür.

2.5. Psikolojik Sağlamlık

Pozitif psikoloji (olumluluk psikolojisi) sorun çözmeye odaklı olmayıp insan yaşamındaki olumlu durumlara, iyiliğe, mutluluğa ve pozitif ilişkilere odaklanan bir bilim dalıdır. Psikolojik sağlamlık da pozitif psikoloji alanında sıklıkla ele alınan bir konudur (Köroğlu, 2019). Psikolojik sağlamlık, herhangi bir stresli durum yaşandığında o durumdan zarar görmeden çıkabilmeyi tanımlar. Bu kavramda, yaşanan olumsuz olaylar ya da durumlardan güç kazanarak çıkmak önemlidir. (Olsson, Bond, Burns, Vella-Brodrick, Sawyer, 2003).

Meredith ve diğerlerine (2011) göre, pozitif psikolojinin odaklandığı kavramlardan biri de psikolojik sağlamlıktır. Pozitif psikoloji bireylerin nasıl daha sağlıklı ve mutlu bir hayat yaşayacaklarına odaklanmaktadır. Psikolojik sağlamlık sadece bir kişilik özelliği değil, kişiler arasındaki deneyimlerden doğan ve yaşamın bir gereği olarak çevre ile etkileşimi içeren bir süreçtir. Herhangi bir tehdit durumuna rağmen olumlu sonuçlar ortaya çıkmasını sağlamaya yardımcı olan bir kavramdır.

Pozitif psikolojinin gündeme gelmesiyle birlikte bireylerin olumlu ve güçlü yönlerine odaklanan çalışmalar da ön plana çıkmaya başlamıştır. Dolayısıyla pozitif psikolojinin önemli konularından biri olan psikolojik sağlamlık (resilience) kavramıyla da daha sık karşılaşmaya başlanmıştır. Bu kavram, Latince “resiliens” kökünden türemektedir (Kararımak, 2006). Resilient kelimesinin anlamı ise, elastik bir yapıya sahip olma ve esnekliktir (Gizir ve Aydın, 2006).

Işık'a (2016) göre psikolojik sağlık kavramı Batı kültüründe uzun senelerdir çalışılan bir kavramdır fakat Türkiye'de 2000'li yılların başından bu yana incelenmeye başlanmış olan yeni bir alandır. Resilient kavramı Türkçeye uyarlanırken çeşitli tanımlamalar ortaya atılmıştır. Farklı çalışmalarda kendini toparlama gücü, psikolojik sağlık, yılmazlık ve psikolojik dayanıklılık olarak geçmektedir (Işık, 2016). Bu araştırmada ise psikolojik sağlık kavramı temel alınmaktadır.

Psikolojik sağlık kavramı kültürden kültüre farklı içeriklerde algılanmakta fakat çoğu zaman ortak olarak zor durumlarla başa çıkabilme kabiliyeti ve durumların kötüye gittiği zamanlarda uyum sağlayabilme durumunu ifade etmektedir (Özer, 2013).

Psikolojik sağlık ile ilgili farklı tanımlamalar yapılsa da anlam olarak birbirine yakın tanımlamalar söz konusudur. Li ve arkadaşlarının (2015) tanımına göre, psikolojik sağlık risk içeren, zorlu bir yaşantı ya da travmatik bir durumla karşılaşıldığında kişinin sağlıklı bir şekilde bunların üzerinden gelebildiği hareketli bir süreci içermektedir. Masten ve Obradovic (2006) psikolojik sağlamlığın oldukça geniş çaplı bir kavram olduğunu söylemekte ve psikolojik sağlamlığı, negatif düşüncelerin ortadan kaldırılıp pozitif düşüncelere dönüştürülme süreci olarak tanımlamaktadır.

2.5.1. Psikolojik Sağlamlığı Etkileyen Faktörler

Alan yazına bakıldığında genel anlamda psikolojik sağlık kavramında risk faktörleri, koruyucu faktörler ve olumlu sonuçlar üzerinde durulduğu görülmektedir. Bu üç kavramın etkileşimi sonucunda psikolojik sağlık kavramının varlığını ortaya konmaktadır.

2.5.1.1. Risk Faktörleri

Psikolojik sağlamlıktan bahsedebilmek için riskli bir durumla karşılaşılmalı ve bu duruma gösterilen bir tepkinin olması gerekmektedir. Dolayısıyla bu kavramının anlaşılmasında risk kavramının da bilinmesi faydalı olacaktır (Mete, 2017). Gizir'e (2007) göre istatistiksel bir kavram olan risk, sıkıntı, zorluk ya da felaket anlamlarını taşımaktadır. Genelde risk kavramı, belirli grupları tanımlamaktadır. Kirby ve Franser (1997, s.10-11) tarafından risk faktörleri, olası bir probleme sebep olacak ya da olma olasılığını arttıracak etkiler olarak tanımlanmaktadır (aktaran, Gizir, 2007). Gizir (2007) bireylerin psikolojik sağlamlığını negatif yönde etkileyen durumları risk faktörleri olarak tanımlanmaktadır.

Bireylerin çocukluk dönemi veya ergenlik döneminde risk faktörlerinden herhangi birine maruz kaldıklarında ileriki gelişim dönemlerinde sorunlar ortaya çıkabilmektedir. Bu risk faktörlerinden bazıları şunlardır; beklenmeyen bir anda karşılaşılan felaketler, hayat boyu yaşanabilecek olumsuz deneyimler ve yaşantılar, aile içi şiddet, istismar ve ihmal,

ebeveynlerin ayrı yaşamaları, madde bağımlılığı, okulu bırakma ve okuldan kaçma, akademik başarısızlıklar, doğal afetler, maddi problemler ve toplumsal travmalardır (Kararımak, 2006; Gürkan, 2006).

Psikolojik sağlamlık kavramına dair literatür incelendiğinde çocuk ve genç bireylerle yapılan farklı çalışmalar neticesinde üç farklı risk faktör grubu ortaya konmuştur. Bunlar; bireysel, ailesel ve çevresel risk faktörleridir (Gizir,2007).

Bireysel risk faktörleri, direkt olarak bireylerin kişisel özelliklerini içeren ve hayatlarını olumsuz bir şekilde etkileyen durumlardır (Sezgin, 2016). Toprak (2014) kişilerin yaşam koşullarının ve gerek doğuştan getirdiği gerekse sonradan kazanmış olduğu olumsuz kişilik özelliklerinin onların çeşitli riskli durumlarla karşılaşma ihtimalini arttırabileceğini söylemektedir. Öz ve Bahadır Yılmaz (2009) bazı bireysel risk faktörlerinin şunlar olduğunu söylemektedir: Akademik başarısızlıklar, fetal alkol ve ilaç kullanımı, madde kullanımı, ergenlik hamileliği, erken doğum, geçinmesi zor bir karaktere veya utangaç bir kişiliğe sahip olma, ruhsal veya kronik bir hastalığın olması ve düşük zekâ seviyesine sahip olmak.

Ailesel risk faktörleri, kişinin aile içi ilişkilerini, ailevi durumlarını içeren ve yaşamını olumsuz yönde etkileyen durumları kapsamaktadır. Bireyin kişilik özellikleri dışında ve bireyin yetiştiği aileyle ilgili olan bazı olumsuz yönde özellikler ve deneyimler kişinin riskli durumlarla karşılaşma ihtimalini yükseltmektedir (Toprak, 2014). Ailesel risk faktörlerinden bazıları; ebeveynlerin eğitim durumu, genetik rahatsızlıklar, ailenin sosyo-ekonomik düzeyi, erken hamilelik, genetik hastalıklar, anne-babanın boşanması, tek ebeveyne sahip olma, aile içinde etkili iletişimin olmaması, anne ya da babanın sert veya tutarsız davranışlarının olması, aile içi şiddet, ihmal ve istismar durumunun varlığıdır. (Tümlü, 2012; Gizir, 2007; Açıkgöz, 2016). Öz ve Bahadır Yılmaz'a (2009) göre en az dört çocuktan oluşan kalabalık bir ailesinin olması, evlat edinilme, kardeşler arasındaki yaş farkının iki seneden daha az olması, ruhsal ya da kronik bir hastalığı olan ebeveyne sahip olma, madde kullanan ebeveyne sahip olma, suç işlemiş ebeveyne sahip olma, ebeveyn kaybı, gibi etkenler de ailesel risk faktörlerdendir.

Çevresel risk faktörleri, kişinin içinde yaşadığı ortam ve dışsal faktörlerle ilgili olumsuz durumları kapsamaktadır (Sezgin, 2016). Bireylerin etkilendikleri risk faktörleri her zaman ailevi ya da kişisel özellikleriyle ilgili olmamakta, kişilerin yaşadığı çevre ya da bulundukları toplum da bireylerin bazı riskli durumlarla karşılaşmasına neden olabilmektedir. (Toplu, 2017). Çevresel risk faktörlerine örnek olarak; toplumsal şiddete maruz kalma, doğal afetler, savaş, kıtlık, terör olayları, göç durumu, evsizlik, ekonomik zorluklar ve yoksulluk, yetersiz beslenme ve barınma, olumsuz akran desteği, evde, okulda ve başka alanlarda yeterli hizmeti alamama, ait olunan toplumda model eksikliğinin olması, toplumda madde

kullanımının olması, düşük sosyo-ekonomik duruma sahip olma, fiziksel/cinsel suistimale uğrama verilebilmektedir (Öz ve Bahadır Yılmaz, 2009; Açıkgöz, 2016; Toplu, 2017).

Bütün bu risk faktörleri kişinin gelişimine yönelik tehdit oluşturan ve kişinin gelişiminde bir veya daha fazla sorun yaratabilecek durumları ifade etmektedir (Masten, Cutuli, Herbers ve Reed, 2009).

2.5.1.2. Koruyucu Faktörler

Masten (1994) koruyucu etmenleri, zorlukları ve risk durumunu azaltan ya da yok eden, kişinin yeni duruma uyum göstermesini sağlayan ve kişinin yeterliğini geliştiren faktörler olarak tanımlar. Psikolojik sağlamlık düzeyinin artması ve gelişmesinde koruyucu faktörlerin önemli bir işlevi bulunur. Koruyucu faktörler bireyin karşı karşıya kaldığı riskli durumları ve bu durumların olumsuz etkilerinin azaltılıp yok edilmesinde oldukça önemli bir rol oynamaktadır (Öz ve Bahadır, 2009).

Koruyucu etmenler, daima riske maruz kalarak yaşam sürdürmenin yarattığı negatif etkileri azaltmaktadır. Kişilerin gelişimsel ihtiyaçlarını gerçekleştirmesine yardımcı olmaktadır. Ayrıca bu faktörler, bireylerin hem kendilerinin hem de çevresinde ya da ailesinde stres yaratan koşulların etkisini azaltmayı sağlamaktadır (Mangham, 1998). Kararımak (2006) koruyucu faktörleri üç grupta incelemektedir. Bunlar; bireysel koruyucu faktörler, ailesel koruyucu faktörler ve çevresel koruyucu faktörlerdir.

Bireysel koruyucu faktörler, bireylerin içinde bulunduğu risk faktörlerinin olumsuz etkilerini kırmaya ve en azami seviyeye getirmeye çalışan faktörlerdir. Başka bir deyişle, kişinin doğuştan getirdiği ya da sonradan kazandığı kişisel özellikleridir. (Tanyeri, 2016). Gürgen (2006) bireysel koruyucu faktörleri; her insanda farklı düzeylerde bulunabilen ve gelişime açık olan, riskli durumlarda ortaya çıkıp durumun olumsuzluğunu azaltan, kişiler arası etkili iletişim kurabilmeyi destekleyen, ortaya çıkabilecek olası problemleri öncesinde fark edebilmeyi ve kişinin gereken önlemleri almasında öncülük eden ve kişilerin problem çözme becerisini geliştiren özellikler olarak tanımlamaktadır. Öz ve Bahadır Yılmaz (2009) bireysel koruyucu faktörlere örnek olarak; yüksek seviyede benlik saygısı, mizah duygusuna sahip olma, iyimserlik, kendi hayatında otokontrol sahibi olma, IQ seviyesinin yüksek olması, empati kurma yeteneği, geleceğe dair planlar kurabilme yeteneği ve yardımseverlik duygusunu belirtmektedir. Ayrıca Kararımak (2006) da entelektüel kapasitenin yüksekliği, sosyal anlamda bazı becerilere sahip olma, uyumlu ve herkes tarafından sevilen bir birey olma ve öz-saygıya sahip olmayı da bireysel faktörlerden saymaktadır.

Ailesel koruyucu faktörler, Tanyeri'ne (2016) göre aile üyelerinin özelliklerini ve ailenin içinde bulunduğu durumları içermektedir. Ailenin iyi koşullara ve davranışlara sahip

olması bireylerin psikolojik sağlamlığında koruyucu bir etki yaratmaktadır. Aile ile ilgili koruyucu faktörler; demokratik ebeveyn tutumuna sahip olma, ailesel ilişkilerin sıcak, yakın ve samimi olması, sosyo-ekonomik düzeyin düşük olmaması, aile bağlarının güçlü ve yapıcı olması, çekirdek ailede yaşama, ebeveynlerin iyi bir eğitime sahip olması, düzenli bir aile ortamı, aile ile bir arada yaşama ve ailenin çocuklarına karşı destekleyici tavırlarının olmasıdır (Kararımak, 2006; Öz ve Bahadır Yılmaz, 2009; Tanyeri, 2016).

Çevresel koruyucu faktörler, psikolojik sağlamlığın ortaya çıkışında bireysel ve ailesel faktörler kadar etkilidir (Kahvecioğlu, 2016). Çevresel ya da toplumsal koruyucu etmenler, bireylerin yaşamlarında hali hazırda bulunan risklerin tesirini azaltmaya yarayacak olan çevreden kaynaklanan etmenleri içermektedir. Bu faktörler; toplumdan olumlu destek alma, pozitif sosyal destek alma, olumlu bir modele sahip olma, aileden olmayan bir yetişkin bireyden (aile dostu, arkadaş, öğretmen) yakın ve olumlu bir ilişkiye sahip olma, iyi bir okula gitme, sosyal çevreye sahip olma ve herhangi bir fiziksel aktivite veya spor faaliyeti ile ilgilenme gibi etmenlerdir (Öz ve Bahadır Yılmaz, 2009; Tanyeri, 2016).

Bütün bunlara ek olarak, yukarıda belirtilen üç koruyucu faktörün (bireysel, ailesel ve çevresel) kendi içlerindeki faktörlerle ve birbirleri arasında da etkileşimsel bir süreç olduğu söylenmektedir (Gizir, 2007).

2.5.1.3. Olumlu Sonuçlar

Masten ve Coatsworth (1998) olumlu sonuçları, bireylerin gelişim sürecini çevresel koşullar altında iyi ve sağlıklı olarak sürdürmesi ve uyum sağlaması olarak tanımlar (aktaran: Toplu, 2017). Masten ve Reed (2002) psikolojik sağlamlık sürecinden sonra meydana gelen olumlu sonuçları şöyle sıralamaktadır; mutluluk ve iyilik hali, okula devam etme, psikopatolojik bir durumla karşılaşmama, akademik başarı kazanma, psikolojik açıdan sağlık hali, daha az duygusal problem yaşama, yaşına uygun sporlarla ilgilenme, suç davranışından kaçınma, sosyal etkinliklere daha çok katılma, psikososyal uyum, daha etkili sosyal ilişkiler kurma, kurallara uyma davranışında daha itinalı davranma, yakın ilişkilerde başarılı olma, arkadaşları tarafından dışlanmama, yaşam doyumuna ulaşma ve kişinin kendini kabulünü gerçekleştirmesidir.

Araştırmacılar psikolojik sağlamlık çalışmalarında koruyucu faktörler ve risk faktörlerinin ele alınırken mutlaka olumlu bir sonucun da ele alınmasının önemli olduğunu söylemektedir (Masten, 2001). Konuyla ilgili literatür incelendiğinde genel olarak olumlu sonuçlar iki kategoride incelenmiştir. Birincisi bireylerde herhangi bir psikopatolojiye rastlanmaması (RadkeYarrowe ve Brown, 1993), ikincisi ise sosyal yeterlik ve akademik

alandaki başarı (Masten ve diğ., 1999) gibi olumlu olarak nitelendirilebilecek bir durumun olmasıdır.

Psikolojik sağlık çalışmalarında hangi olguların olumlu sonuç olarak değerlendirilebileceği riskin niteliği ve çalışmanın teorik çerçevesiyle oldukça ilgili bir durumdur. Örneğin yüksek düzeyde risk etkenlerine (travmatik bir olay) maruz kalmış kişilerde psikopatolojinin görülmeşi dikkat çeken bir sonuç olarak değerlendirilir fakat anne baba boşanması gibi daha düşük düzeyde bir risk durumunda kişilerin hala kendilerinden beklenen gelişim görevlerini yerine getirebiliyor olması olumlu bir sonuç olarak görülebilmektedir. Sonuç olarak, bir araştırmada olumlu sonuç olarak karşımıza çıkan bir faktör diğer bir araştırmada olumlu bir sonuç olarak değerlendirilmeyebilmektedir. (Luthar ve Zelazo, 2003).

2.5.2. Psikolojik Sağlık ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Uz Baş ve Yurdabakan (2017) yaptıkları araştırmanın sonucunda hem psikolojik sağlamlığın ve hem de okul ikliminin ortaokul öğrencilerinin yaşam doyumlarının anlamlı bir yordayıcısı olduğunu tespit etmişlerdir.

Allan, McKenna, Dominey (2014) ergenlik döneminde yer alan genç bireylerin psikolojik sağlamlıkları ve akademik başarıları arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Çalışmanın sonucunda psikolojik sağlık düzeyi yüksek olan öğrencilerin karşılaştıkları yeni durumlara karşı daha dirençli olduğu bulunmuştur. Üniversite ortamı da gençler için yeni bir ortam anlamına gelmektedir fakat çalışmanın sonucuna göre gençler bu yeni duruma da adapte olmuş ve dolayısıyla akademik başarının da arttığı sonucuna varılmıştır.

Turgut ve Eraslan Çapan (2017), önemli yaşam olayları yaşayıp yaşamama, algılanan sosyal destek, okul bağlılığı ve cinsiyetin ergenlerin psikolojik sağlamlığını yordayıp yordamadığını araştırmıştır. Çalışmayı 1022 lise öğrencisiyle gerçekleştirmiştir. Sonuç olarak; olarak sosyal desteği ve okul bağlılığını araştırmışlardır. Algılanan sosyal destek ve okul bağlılığının ergenlerde psikolojik sağlamlığı yordadığı, önemli yaşam olayları yaşayıp yaşamam ve cinsiyet değişkenlerinin ise psikolojik sağlamlığı anlamlı olarak yordamadığı sonucuna varılmıştır.

Alfred ve Smith (1989) çalışmalarında üniversite öğrencilerinin stresli olaylar ve durumlarla karşılaştığında verdikleri tepkilerini incelemiştir. Araştırmanın örneklemini 84 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmanın bulgularına göre, psikolojik sağlık düzeyi yüksek olan bireylerin stresli durumlara verdiği tepkilerin daha ılımlı, iyi ve sakin olduğu saptanmıştır.

Özer (2013), üniversite öğrenimi gören gençlerin psikolojik sağlık düzeylerini duygusal zekâ kişilik özellikleri ve beş faktör kişilik özellikleri açısından araştırmıştır. Çalışma sonucunda, psikolojik sağlıkla duygusal zekâ kişilik özellikleri ve beş faktörlü kişilik özellikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Oktan, Odacı ve Berber Çelik (2014) tarafından 450 (301 kadın, 149 erkek olmak üzere) üniversite öğrencisiyle çalışılarak psikolojik doğum sıraları ve psikolojik sağlık düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmada doğum sırasının psikolojik sağlığı anlamlı bir şekilde yordamakta olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca, kadınların psikolojik sağlık düzeylerinin erkeklerden daha yüksek olduğu saptanmıştır. Önder ve Gülay (2008), 8. sınıfta eğitimine devam eden 98 öğrencinin psikolojik sağlık düzeyini bazı değişkenler açısından incelemiştir. Araştırmanın sonucunda kendilik kavramı ve cinsiyetin psikolojik sağlığı etkilediği tespit edilmiştir. Bu çalışmada da, kadın öğrencilerin psikolojik sağlık düzeylerinin erkeklere göre daha yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur. Clark'ın (1995) yaptığı bir araştırma da ise kadınların psikolojik sağlık düzeyinin erkeklere oranla daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Luthar (1991), 144 kişiyle gerçekleştirdiği çalışmada 14 - 17 yaş grubundaki akademik başarıları düşük, aileden birinin işinin kaybetmesi ve boşanmış bir aileye sahip olma gibi olumsuz durumlarla karşılaşan bireylerin psikolojik sağlıklarına bakmıştır. Araştırmada psikolojik sağlık düzeyleri ile iç denetim odağı, zekâ seviyesi, ego gelişimi, pozitif yaşam olayları ve sosyal yetenekler arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

Bolat (2013) üniversiteli gençlerin psikolojik sağlık düzeyleri ile öz-anlayışları arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırmanın sonucunda öz-anlayış ile psikolojik sağlık alt ölçeklerinden olan; iyimserlik, iletişim, hedefe ulaşma, araştırmacı ruha sahip olma, güçlü olma, öngörü ve liderlik arasında pozitif yönde ilişkiler tespit edilmiştir.

Önder ve Gülay (2008) ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin psikolojik sağlık düzeylerini kendilik kavramı ve cinsiyet değişkeni ile arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın sonucunda; kadın öğrencilerin psikolojik sağlık düzeyleri erkek öğrencilerinden daha yüksek düzeyde anlamlı çıkmıştır. Araştırmanın bir diğer bulgusu ise psikolojik sağlık düzeyinin kendilik algısını olumlu anlamda etkilediğidir. Psikolojik sağlık arttıkça gençlerin kendilik algısı da olumlu yönde artmaktadır.

Bahadır'ın (2009), sağlıkla ilgili bölümlerde okuyan üniversite öğrencilerinin psikolojik sağlıklarını araştırmak üzere yaptığı çalışmada, öğrencilerin psikolojik sağlıklarının ebeveyn eğitim durumuna, cinsiyete ve annenin hayatta olmasına göre

anlamli bir değişiklik gösterdiği; ebeveynlerin birliktelik durumlarına, kardeş sayısına, babanın sağ olma durumuna ve aile yapısına (çekirdek ve geniş) göre ise anlamli bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Alver ve Kılıç (2017) üniversite öğrencilerinde yalnızlık ve psikolojik dayanıklılığın ilişkilerini incelemiştir. Araştırmanın bulgularına bakıldığında yalnızlık düzeyi ile psikolojik dayanıklılık arasında negatif yönlü anlamli bir ilişki olduğu saptanmıştır. Üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılıkları azaldıkça yalnızlık düzeyleri artmaktadır.

Toprak (2014) tarafından lise öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada, ergen bireylerde psikolojik sağlamlığın yaşam doyumu ve mutluluğu anlamli şekilde yordadığı ortaya konmuştur. Ayrıca çalışmada bazı demografik değişkenlerle psikolojik sağlamlığın ilişkisine de bakılmıştır. Buna göre; kadın öğrencilerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin erkeklerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ergen bireylerin eğitim durumları ve ebeveynlerinin sağ olması değişkenleriyle psikolojik sağlamlıkları arasında bir ilişki bulunamamıştır.

Şahin (2014) öğretmenlerin öz duyarlık düzeylerini psikolojik sağlamlık ve yaşam doyumu değişkenleriyle incelemiştir. Araştırmaya 422 öğretmen katılmıştır. Araştırmanın bulguları incelendiğinde psikolojik sağlamlığın ve yaşam doyumunun öğretmenlerin öz duyarlılığını olumlu yönde etkilediği sonucuna varılmıştır.

Serbest'in (2010) araştırmasında psikolojik sağlamlık düzeyi ile depresif belirtiler arasında pozitif yönde bir ilişki olduğunu, algılanan öğrenci kabulü ile ise negatif yönde ilişki olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca çalışmanın bir diğer sonucu da, kadın öğrencilerde psikolojik sağlamlık ile depresif belirtiler arasında anlamli düzeyde bir ilişki varken erkek öğrencilerde depresif belirtiler, algılanan anne kabulü ve algılanan baba katılımı arasında anlamli ilişkiler olduğu bulunmuştur.

Aydın ve Egemberdiyeva (2018) çalışmalarında üniversite öğrencilerinin psikolojik sağlamlık düzeyini bazı değişkenlerle incelenmiştir. Çalışmanın örneklemini 209 kişi oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucunda psikolojik sağlamlık ile cinsiyet, algılanan sosyal destek, ailenin desteği ve aile dışı diğer kişilerin desteği arasında anlamli bir ilişki olmadığı; yaş, mutluluk, kardeş sayısı, arkadaş desteği ve bölüm türü ile anlamli bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Hannah ve Morrissey (1986) psikolojik sağlamlık ile bazı demografik değişkenlerin ilişkisini incelemişlerdir. Araştırma bulguları psikolojik sağlamlık ile cinsiyet ve yaş arasında anlamli bir ilişki olduğu sonucu vermiştir. Yaş küçüldükçe kadınların psikolojik sağlamlıkları artmakta; erkeklerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin ise kadınlara oranla daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Öztürk (2019) duygu düzenleme stratejileri ile psikolojik sağlamlık düzeyi arasındaki ilişkiyi ele aldığı çalışmasında duygu düzenleme stratejilerinin farklı alt boyutlarında negatif ve pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğu sonucuna ulaşmıştır. Psikolojik sağlamlık ile kendini suçlama, diğerlerini suçlama ve yıkım alt boyutları arasında negatif yönde bir ilişki bulunurken plana tekrar odaklanma, bakış açısına yerleştirme, pozitif yeniden gözden geçirme ve pozitif tekrar odaklanma alt boyutları arasında pozitif bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Uysal (2019) kişilerarası çatışma çözme becerilerini öz anlayış ve psikolojik sağlamlık açısından incelemiştir. Çalışmanın örneklemini 332 erkek, 303 kadın olmak üzere toplam 635 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışmanın bulgularına göre, psikolojik sağlamlık ile öz anlayış arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Öğrencilerin psikolojik sağlamlık puanı arttıkça öz anlayış puanları da artmaktadır. Çalışmanın diğer bir sonucu ise, psikolojik sağlamlık ile kişilerarası çatışma çözme becerilerinin bazı alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki olduğudur. Bu alt boyutlar; kendini açma, duygusal ifade, yüzleşme ve yaklaşma/kaçınmadır. Diğer bir alt boyut olan özel/genel davranış ile psikolojik sağlamlık arasında ise anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Çocukluk dönemi travmatik yaşantıları ile psikolojik sağlamlık ve depresyon belirtileri arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışma Aydın (2018) tarafından 205 yetişkin bireyle gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın sonucunda psikolojik sağlamlık düzeyi artış gösterdikçe depresyon belirtilerinin azaldığı ortaya konmuştur. Bir diğer sonuca göre de psikolojik sağlamlık arttıkça travmatik yaşantıların azaldığı yönündedir.

Aydoğdu'nun (2013) psikolojik sağlamlık ile başa çıkma stratejileri ve bağlanma tarzları arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmayı 346 üniversite öğrencisiyle gerçekleştirmiştir. Araştırmanın sonucu psikolojik sağlamlık düzeyi ile başa çıkma stratejileri ve bağlanma tarzları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğunu göstermiştir.

Algünerhan (2017) 12- 14 yaş aralığındaki 250 bireyle yürüttüğü çalışmada ebeveyn tutumunun psikolojik sağlamlık ve benlik algısı ile ilişkisini incelemiştir. Çalışmanın sonucunda ebeveyn tutumlarının bir alt boyutu olan demokratik ebeveyn tutumu ile psikolojik sağlamlık arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki olduğu; diğer bir alt boyut olan otoriter tutum ile psikolojik sağlamlık arasında ise olumsuz yönde anlamlı bir ilişki olduğu ortaya konmuştur.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeline, evren ve örnekleme, araştırma boyunca kullanılan ölçeklere ve bu ölçeklerin geliştirilme süreçleri ile elde edilen bulguların analizine, araştırmanın geçerliği ve güvenilirliğine ve araştırmacının rolüne yönelik bilgiler bulunmaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma betimsel ilişkisel-tarama modelinde nicel bir araştırmadır. Tarama türü araştırmalar geniş grupların görüşleri, inanışları ve tutumları gibi özellikleri betimlemeyi amaçlayan; ölçülen değişkenler arasındaki ilişkileri inceleyen araştırmalar olması sebebiyle bu araştırmada tarama modelinin kullanılması uygun görülmüştür (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün ve Karadeniz, 2018, s.183-185). İlişkisel tarama modelinden yararlanılan bu araştırmada, iki değişkenin birlikte değişim derecesinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Üniversite öğrencilerinin anne baba tutumu ile psikolojik sağlık düzeyleri arasındaki ilişkinin anlamlı bir ilişki olup olmadığını gösterebilmesi bakımından bu araştırma tarama modeliyle hazırlanmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırma evreni araştırmacının ulaşma kolaylığı bakımından Pamukkale Üniversitesi'nde 2019 yılı itibarıyla (Fen Edebiyat Fakültesi 7223 öğrenci, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi 8807 öğrenci ve Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu 1293 öğrenci) toplam 52758 lisans öğrencisi olarak belirlenmiştir (Pamukkale Üniversitesi, 2020). Araştırmacının çalışma koşulları ve olanakları nedeniyle örneklem grubu kolay ulaşılabilir örneklemle oluşturulmuştur. Örneklem oluşturulması için Pamukkale Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ve Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okuluna devam eden lisans öğrencileri sayılarına göre araştırmacılara kolaylık olması amacıyla $\alpha = 0.05$ için ± 0.03 , ± 0.05 ve ± 0.10 örneklem hataları için farklı evrenlerden yer alması gereken örneklem büyüklüğü $n = n_0 / (1 + (n_0 - 1) / N)$ ve $n_0 = (t^2 PQ) / d^2$ formülüne göre hesaplanmıştır (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004; Büyüköztürk ve diğ., 2018, s.99). Bu hesaplamalar temel alınarak araştırmanın örneklem büyüklüğünün minimum değerinde 377 kişiden oluşması gerektiğine karar verilmiştir. Örneklem yolu olarak ise araştırmacıya maliyet, zaman, iş gücü gibi çeşitli kolaylıklar sağlayacağı düşünülerek

ulaşılabilir örneklem seçilmiştir. Ulaşılabilir rnekleme yönteminde örneklem araştırmacı tarafından kolay ulaşılabilir ve çalışılabilir kişilerden seçilir (Büyüköztürk ve diğ., 2018, s.95). Araştırma kapsamında araştırmacının uygulamayı yaptığı günlerde sınıflarda ve kantinlerde bulunan 419 öğrenciye uygulama yapılmış; bunlardan 385'i geçerli sayılarak araştırma verisi olarak kullanılmıştır.

Araştırma grubuna ait Kişisel Bilgi Formundan elde edilen betimleyici verilere Tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo 1

Araştırma Grubunun Demografik zellikleri

Değışken	Gruplar	f	%
Yaş	18-20	209	54.3
	21-23	140	36.4
	24 ve zeri	36	9.4
Cinsiyet	Kadın	251	65.2
	Erkek	134	34.8
Anne Eğitim Durumu	Okuryazar değil	12	3.1
	İlkokul	165	42.9
	Ortaokul	104	27
	Lise	77	20
	niversite	27	7
Baba Eğitim Durumu	İlkokul	115	29.9
	Ortaokul	100	26
	Lise	115	29.9
	niversite	55	14.3
Kardeş Sayısı	Tek ocuk	32	8,3
	2	150	39
	3	144	37.4
	4 ve zeri	59	15.3
Kardeş Sırası	1	178	46.2
	2	122	31.7
	3	51	13.2
	4 ve zeri	34	8.8
Aile Gelir Düzeyi	Düşük	31	8.1
	Orta	327	84.9
	Yüksek	27	7

Tablo 1'e bakıldığında örneklem grubunun %54.3'ünün 18-20 yaş aralığında; %36.4'ünün 21-23 yaş aralığında; %9.4'ünün ise 24 yaş ve üzeri olduğu görülmektedir. Örneklem grubunun %65.2'si kadın öğrencilerden; %34.8'i erkek öğrencilerden oluştuğu saptanmıştır.

Anne eğitim durumu değişkenine göre araştırma grubunun frekans ve yüzdelik değerlerine bakıldığında, örneklem grubundaki öğrencilerin annelerinin %3,1'inin okuryazar

olmadığı; %42.9'unun ilkokul mezunu; %27'sinin ortaokul mezunu; %20'sinin lise mezunu; %7'sinin da üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Baba eğitim durumu değişkenine göre araştırma grubunun frekans ve yüzdelik değerleri incelendiğinde, örneklem grubundaki öğrencilerin babalarının %29.9'unun ilkokul mezunu; %26'sının ortaokul mezunu; %29.9'unun lise mezunu ve %14.3'ünün de üniversite mezunu olduğu görülmektedir.

Tablo 1'de kardeş sayısı değişkenine ilişkin frekans ve yüzdelik değerlere bakıldığında örneklem grubunun %8.3'ünün tek çocuk; %39'unun 2 kardeş; %37.4'ünün 3 kardeş; %15.4'ünün de 4 ve üstü sayıda kardeş olan öğrencilerden oluştuğu görülmektedir. Kardeş sırası değişkeni açısından ise örneklem grubunun %46.2'sinin ilk çocuk; %31.7'sinin 2. kardeş; %13.2'sinin 3. kardeş; %8.8'inin de 4. ve üstü sırada kardeş olan öğrencilerden oluştuğu görülmektedir.

Aile gelir düzeyi değişkeni açısından örneklem grubundaki öğrencilerin çoğunluğunun aile gelir düzeyini orta olarak algıladığı (%84.9) söylenebilir. Bunu %8.1oraniyla düşük gelir; %7 oranıyla yüksek gelir düzeyinin takip ettiği görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Süreci ve Araçları

Pamukkale Üniversitesi Rektörlüğü'nden gerekli izinler alındıktan sonra veri toplama amacıyla demografik sorulardan oluşan kişisel bilgi formu ve ölçekler, önceden planlanan derslerde ve ilgili fakültelerin kantininde araştırmanın amacı ve içeriği açıklandıktan sonra gönüllülük esasına göre uygulamaya katılmak isteyen öğrencilere uygulanmıştır. Ölçeklerin cevaplanması yaklaşık olarak 20-30 dakika sürmüştür ve doldurulan ölçekler süre sonunda araştırmacı tarafından toplanmıştır.

Araştırmada üç farklı veri toplama aracı kullanılmıştır. Araştırmanın amacına yönelik katılımcılardan bilgi almak maksadıyla hazırlanan 'Kişisel Bilgi Formu' ve geçerlik-güvenirlik çalışmaları yapılmış olan Anne-Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ) ve Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (ÇGPSÖ-12) uygulanmıştır. Kullanılan veri toplama araçlarına dair açıklamalara aşağıda yer verilmiştir.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Katılımcıların yaş, cinsiyet, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi ve gelir düzeyi gibi çeşitli demografik özelliklerine dair soruların yer almaktadır.

3.3.2. Anne Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ)

Anne baba tutum ölçeği: Araştırmada öğrencilerin algıladıkları anne baba tutumlarını belirlemek amacıyla Kuzgun (1972) tarafından geliştirilen ve sonrasında Eldeleklioğlu (1996) tarafından revize edilen ölçek 40 maddeden ve 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçek, 5’li Likert (5: Tamamen uygun, 4: Çok uygun, 3: Biraz uygun, 2: Pek uygun değil ve 1: Hiç uygun değil) şeklinde puanlanmaktadır. Cronbach alfa iç tutarlık katsayıları demokratik tutum alt ölçeği için .89, koruyucu-istekçi alt ölçeği için .82 ve otoriter alt ölçeği için .78 olarak bulunmuştur. Ölçme aracının test-tekrar test güvenirliği Pearson Momentler Çarpımı katsayısı ile incelenmiştir; demokratik tutum alt boyutu için .92, otoriter tutum alt boyutu için .79 ve koruyucu-istekçi tutum alt boyutu için .75 olarak saptanmıştır (Eldeleklioğlu, 1996). Ölçeğin alt boyutlarından alınan puanlar yükseldikçe bireylerin koruyucu-istekçi, demokratik ve otoriter olarak algıladıkları anlaşılmaktadır. Örneğin, koruyucu-istekçi alt boyutundan yüksek puan alan bir bireyin anne babasını koruyucu-istekçi algıladığı söylenebilir. Bu ölçeğin demokratik ve koruyucu-istekçi tutum alt ölçeklerinden alınabilecek puanlar 75 ile 15 arasında değişmektedir. Ayrıca otoriter tutum alt ölçeğinden alınacak puanlar 50 ile 10 arasında değişmektedir (Aktaş, 2011).

3.3.3. Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (ÇGPSÖ-12)

Araştırmaya katılan bireylerin psikolojik sağlamlık düzeylerini belirlemek için bu çalışmada Liebenberg, Ungar ve LeBlanc (2013) tarafından elde edilen 12 maddelik kısa formu kullanılmıştır. Ölçme aracının Türkçeye uyarlama çalışması ve geçerlik-güvenirlik çalışması Arslan (2015) tarafından yapılmıştır. Güvenirlik çalışması kapsamında ölçeğin tamamı için Cronbach α iç tutarlık katsayısı .91 olarak bulunmuştur. Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek amacıyla açımlayıcı faktör analizi yapılmış ve ölçeğin tek faktörden oluştuğu belirlenmiştir. Ölçekteki maddelerin faktör yükleri .54 ile .81 arasında değişmektedir. Ölçekte yer alan maddelerin madde-toplam korelasyon değerleri .45 ve .79 arasında değişmektedir. Ölçeğin ölçüt geçerliliğini belirlemek amacıyla olumlu duygular, olumsuz duygular ve öz yeterlik ile ilişkisi incelenmiş ve sırasıyla .57, -.39 ve .45 düzeyinde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. 5’li Likert derecelendirmesine sahip olan ölçme aracının puanlaması “Tamamen uygun (5)” ile “Hiç uygun değil (1)” arasında değişmektedir. Ölçekten en yüksek 60, en düşük 12 puan alınmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puanlar, psikolojik sağlamlık düzeyinin yüksek olduğunu ifade etmektedir (Arslan, 2015).

3.4. Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında toplanan veriler, IBM SPSS 20 programıyla analiz edilmiştir. Değişkenlerin analizinde veri türlerine bağlı olarak anne baba tutumlarının cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla Bağımsız Örneklem T Testi, anne baba tutumlarının bazı demografik değişkenlere (yaş, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, kardeş sayısı, kardeş sırası ve aile gelir düzeyi) göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla İlişkisiz Örneklem İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi (One-Way ANOVA), One-Way ANOVA sonucunda anlamlılık gösteren anne baba tutumlarının değişkenlerin hangi alt boyutlarına göre farklılaştığını belirlemek amacıyla Post Hoc Sheffe Testi ve anne baba tutumları ile psikolojik sağlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını test etmek amacıyla Pearson Korelasyon Analizi uygulanmıştır.

Ayrıca araştırma grubuna ilişkin yaş, cinsiyet, anne-baba eğitim düzeyi, kardeş sayısı ve sırası gibi maddeleri içine alan betimleyici verilerin sunumunda, frekans dağılımı ve yüzdelik değerlerine yer verilmiştir.

3.5. Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliği

Cohen, Manion ve Morrison (2011) güvenilirliği, belli bir özelliği ölçmek için aynı süreçlerin izlenip aynı ölçütlerin kullanıldığı durumlarda aynı sonuçlara ulaşabilmeyi ve çalışmanın tekrarlanabilirliğin olması şeklinde tanımlamaktadır. Bundan dolayı ölçme aracının etkililiği çalışmanın hedefine ulaşması noktasında önem taşımaktadır. Bu çalışmada kullanılan ölçeklerin daha önceki çalışmalarda yapılmış olan güvenilirlik ve geçerlik analizleri gözden geçirilmiş; araştırmanın örneklem grubuna uyumlu ölçme araçlarının kullanılmasına dikkat edilmiştir. Ayrıca bu araştırma kapsamında örneklem ile değişkenlerin iç tutarlılık güvenilirlik (α) katsayıları IBM SPSS 20 programıyla analiz edilmiştir. Araştırmada kullanılmış olan Anne Baba Tutum Ölçeği'nin Cronbach Alpha (α) değeri .716; Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlık Ölçeği'nin Cronbach Alpha (α) değeri ise .771 olarak saptanmıştır. Dolayısıyla iki ölçeğin de güvenilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Güvenirliğin yanında geçerlik de bir araştırmanın güçlü olmasını sağlayan diğer unsurdur. Geçerlik, ölçülmek istenen bir özelliğin başka bir özellik ile karıştırılmadan ne kadar doğru ölçtüğü ile alakalıdır. Geçerliğin çeşitli türleri bulunur. Bunlar; kapsam geçerliği, ölçüte dayalı geçerlik ve yapı geçerliğidir. Ancak temel anlamda geçerlik iç ve dış geçerlik olarak düşünülmektedir. İç geçerlik, ölçmeden elde edilen puanların ölçülmek istenen durumu doğru olarak ölçme gücünü yani hedefe uygun bir ölçüm olup olmama derecesini kapsamakta; dış

geçerlik ise çalışmadan elde edilen sonucun daha büyük popülasyonlara genellenebilirlik derecesini içermektedir. Nicel çalışmalarda geçerliği etkileyen faktörlere örnek olarak; örneklem büyüklüğü, uygun analizlerin yapılması, uygulama ortamının uygunluğu ve ölçme aracının uygunluğu verilebilir (Cohen ve diğ., 2011; Büyüköztürk ve diğ., 2018).

Bu araştırmada iç geçerliği sağlayabilmek ve arttırmak için verilerin toplanması araştırmacının kendisi tarafından dikkatle yapılmış, kullanılacak envanterlerin güvenilir ve geçerli olmasına dikkat edilmiştir. Uygulama alanında gürültü gibi dikkat dağıtıcı unsurların olmamasına dikkat edilerek olabildiğince ders esnasında ve akademisyenler eşliğinde veriler toplanmaya çalışılmıştır. Dış geçerliğin artırılabilmesi ve yapılan çalışmanın genellenebilmesi adına örneklem büyüklüğü tablosundan uygun sayıda kişi seçilmiştir (Büyüköztürk ve diğ., 2018).

3.6. Araştırmacının Rolü

Veri toplama amacıyla oluşturulan kişisel bilgi formu ve ölçekler önceden planlanan derslerde gönüllülük esasına göre araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Verilerin analizlere hazırlanması aşaması da dahil olmak üzere tüm analiz süreci, araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde, araştırma probleminin çözümü için, örneklemden anket yoluyla toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Elde edilen bulgulara dayalı olarak bazı açıklama ve yorumlara yer verilmiştir.

4.1. Betimleyici Veriler

Değişkenlere ilişkin elde edilen veriler, ilk adım olarak normal dağılıma uygunlukları açısından değerlendirilmiştir. Normallik testi için Skewness ve Kurtosis değerlerine bakılmıştır. Tablo 2'ye bakıldığında, Skewness değerinin -.987 ile .972 arasında Kurtosis değerinin ise .072 ile .923 arasında değiştiği gözlenmiştir. Tabachnick ve Fidell'e (2013) göre, Kurtosis ve Skewness değerleri -1.5 ile +1.5 aralığında olduğu zaman verilerin normal dağılım gösterdiği kabul edilmektedir (aktaran, Erbay ve Beydoğan, 2017). Araştırmada kullanılan ölçme araçlarına ilişkin betimleyici verilere ve ön analiz sonuçlarına (Skewness ve Kurtosis) Tablo 2'de yer verilmiştir.

Tablo 2

Ölçme Araçlarına (Anne Baba Tutumu Ölçeği ve Alt Boyutları ile Psikolojik Sağlamlık Ölçeği) İlişkin Betimleyici Veriler

	M	SD	Skew.	Kurt.
Demokratik Anne Baba Tutumu	59.86	11.60	-.987	.781
Koruyucu-İstekçi Anne Baba Tutumu	34.94	10.38	.652	.072
Otoriter Anne Baba Tutumu	20.02	6.68	.972	.923
Psikolojik Sağlamlık Toplam Puanı	47.48	6.28	-.528	.270

4.2. Araştırma Problemine ve Alt Problemlerine İlişkin Bulgular

Araştırma problemi 1: Üniversite öğrencilerinde anne baba tutumları bazı demografik değişkenlere göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Alt problem 1: Üniversite öğrencilerinin algıladıkları anne baba tutumu yaş gruplarına göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 3

Anne Baba Tutumu Ölçeğinden Alınan Puanların Yaş Gruplarına Göre One-Way Anova Sonuçları

	Yaş	N	$\bar{X}$	S	Sd	f	p
Demokratik Anne Baba Tutumu	18-20 yaş	209	59.75	11.90	2	.285	.752
	21-23 yaş	140	60.32	11.41			
	24 yaş ve üzeri	36	58.75	10.74			
Koruyucu-İstekçi Anne Baba Tutumu	18-20 yaş	209	35.03	9.84	2	.496	.609
	21-23 yaş	140	34.44	10.86			
	24 yaş ve üzeri	36	36.33	11.60			
Otoriter Anne Baba Tutumu	18-20 yaş	209	19.75	6.34	2	.815	.443
	21-23 yaş	140	20.09	7.20			
	24 yaş ve üzeri	36	21.28	6.53			

f:Anova testi

Tablo 3' e baktığımızda, demokratik anne baba tutumu, koruyucu-istekçi anne baba tutumu ve otoriter anne baba tutumu puanlarıyla yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır (Sırasıyla: $f=.285$; $f=.496$ ve $f=.815$; $p>0.05$).

Alt problem 2: Üniversite öğrencilerinin algıladıkları anne baba tutumu cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Anne baba tutumu ölçeği puanlarının cinsiyete göre T-testi sonuçları Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4

Anne Baba Tutumu Ölçeğinden Alınan Puanların Cinsiyete Göre T-Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Demokratik Anne Baba Tutumu	Kadın	251	60.79	11.58	383	2.155	.032
	Erkek	134	58.13	11.48			
Koruyucu-İstekçi Anne Baba Tutumu	Kadın	251	33.47	9.91	383	-3.849	.000
	Erkek	134	37.67	10.70			
Otoriter Anne Baba Tutumu	Kadın	251	18.84	5.93	383	-4.890	.000
	Erkek	134	22.23	7.43			

t:T testi

Tablo 4'e bakıldığında demokratik anne baba tutumu cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(383)}= 2,155$, $p<.05$]. Kadın öğrencilerin demokratik anne baba

tutumu puanı ($\bar{X}=60,79$), erkek öğrencilerin demokratik anne baba tutumu puanından ($\bar{X}=58,13$) daha yüksektir. Koruyucu-İstekçi anne baba tutumu cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(383)} = -3,849$, $p < .05$]. Kadın öğrencilerin koruyucu-istekçi anne baba tutumu puanı ($\bar{X}=33,47$), erkek öğrencilerin koruyucu-istekçi anne baba tutumu puanından ($\bar{X}=37,67$) daha düşüktür. Otoriter anne baba tutumu da cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(383)} = -4,890$, $p < .05$]. Kadın öğrencilerin otoriter anne baba tutumu puanı ($\bar{X}=18,84$), erkek öğrencilerin otoriter anne baba tutumu puanından ($\bar{X}=22,23$) daha düşüktür.

Alt problem 3: Üniversite öğrencilerinin algıladıkları anne baba tutumu anne eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Anne baba tutumu ölçeği puanlarının anne eğitim düzeyine göre One-Way Anova sonuçları Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5

Anne Baba Tutumu Ölçeğinden Alınan Puanların Anne Eğitim Düzeyine Göre One-Way Anova Sonuçları

	Anne Eğitim Düzeyi	N	$\bar{X}$	S	Sd	f	p
Demokratik Anne Baba Tutumu	Okuryazar değil	12	51.58	11.65	4	3.209	.013
	İlkokul	165	58.58	11.37			
	Ortaokul	104	60.60	11			
	Lise	77	62.01	11.84			
	Üniversite	27	62.44	12.63			
Koruyucu-İstekçi Anne Baba Tutumu	Okuryazar değil	12	36.08	12.20	4	.290	.884
	İlkokul	165	34.67	9.80			
	Ortaokul	104	34.80	11.80			
	Lise	77	35.87	9.54			
	Üniversite	27	33.89	9.94			
Otoriter Anne Baba Tutumu	Okuryazar değil	12	23.50	7.39	4	.979	.419
	İlkokul	165	19.92	6.50			
	Ortaokul	104	19.73	6.80			
	Lise	77	19.81	6.51			
	Üniversite	27	20.78	7.45			

f: Anova testi

Tablo 5' e göre, demokratik anne baba tutumu puanıyla anne eğitim düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($f=3,209$; $p>0,05$). Demokratik anne baba tutumu anne eğitim düzeyine bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Koruyucu-istekçi anne baba tutumu ve otoriter anne baba tutumu puanlarıyla anne eğitim düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır (Sırasıyla: $f=.290$ ve $f=.979$; $p>0.05$). Başka bir deyişle, koruyucu-istekçi anne baba tutumu ve otoriter anne baba tutumu anne eğitim düzeyine bağlı olarak anlamlı bir değişim göstermemektedir. Demokratik anne baba tutumu ölçeğinden alınan puanların anne eğitim düzeyi değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan Post Hoc LSD Testi sonuçları Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6

Demokratik Anne Baba Tutumu Ölçeğinden Alınan Puanların Anne Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Hangi Alt Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Post Hoc LSD Testi Sonuçları

	Anne Eğitim Düzeyi (i)	Anne Eğitim Düzeyi (j)	Ortalama Farkları	Sh	d
Demokratik Anne Baba Tutumu LSD	Okuryazar değil	İlkokul	-6.992	3.429	.042
		Ortaokul	-9.013	3.496	.010
		Lise	-10.430	3.559	.004
		Üniversite	-10.861	3.979	.007
	İlkokul	Okuryazar değil	6.992	3.429	.042
		Ortaokul	-2.020	1.436	.160
		Lise	-3.437	1.583	.030
		Üniversite	-3.869	2.381	.105
	Ortaokul	Okuryazar değil	9.013	3.496	.010
		İlkokul	2.020	1.436	.160
		Lise	-1.417	1.724	.412
		Üniversite	-1.848	2.477	.456
	Lise	Okuryazar değil	10.430	3.559	.004
		İlkokul	3.437	1.583	.030
		Ortaokul	1.417	1.724	.412
		Üniversite	-.431	2.565	.866
	Üniversite	Okuryazar değil	10.861	3.979	.007
		İlkokul	3.869	2.381	.105
		Ortaokul	1.848	2.477	.456
		Lise	.431	2.565	S2.866

Tablo 6’ya bakıldığında, anne eğitim düzeyleri arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan LSD testinin sonucuna göre, okuryazar olmayan annelerin demokratik anne baba tutum düzeyi diğer gruplara göre anlamlı düzeyde daha düşüktür. Diğer bir deyişle, anne eğitim düzeyi yükseldikçe öğrencilerin demokratik anne baba tutum algı puanları artmaktadır.

Alt problem 4: Üniversite öğrencilerinin algıladıkları anne baba tutumu baba eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Anne baba tutumu ölçeği puanlarının baba eğitim düzeyine göre One-Way Anova sonuçları Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7

Anne Baba Tutumu Ölçeğinden Alınan Puanların Baba Eğitim Düzeyine Göre One-Way Anova Sonuçları

	Baba Eğitim Düzeyi	N	$\bar{X}$	S	Sd	f	p
Demokratik Anne Baba Tutumu	İlkokul	115	57.41	12.93	3	2.761	.042
	Ortaokul	100	61.11	10.10			
	Lise	115	60.24	11.30			
	Üniversite	55	61.93	11.27			
Koruyucu-İstekçi Anne Baba Tutumu	İlkokul	115	36.38	10.73	3	1.830	.141
	Ortaokul	113	33.38	8.98			
	Lise	100	34.33	11.12			
	Üniversite	115	36	10.14			
Otoriter Anne Baba Tutumu	İlkokul	115	21.1	7.31	3	1.685	.170
	Ortaokul	100	19.12	6.52			
	Lise	115	19.72	6.12			
	Üniversite	55	20.02	6.60			

f: Anova testi

Tablo 7’ ye bakıldığında, demokratik anne baba tutumu ile baba eğitim düzeyi arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. ($f=2.761$; $p>0.05$)

Koruyucu-istekçi anne baba tutumu ve otoriter anne baba tutumu puanlarıyla baba eğitim düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir (Sırasıyla: $f=1.708$ ve $f=1.486$; $p>0.05$). Demokratik anne baba tutumu ölçeğinden alınan puanların baba eğitim düzeyi değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan Post Hoc LSD Testi sonuçları Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8

Demokratik Anne Baba Tutumu Ölçeğinden Alınan Puanların Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Hangi Alt Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Post Hoc LSD Testi Sonuçları

	Baba Eğitim Düzeyi (i)	Baba Eğitim Düzeyi (j)	Ortalama Farkları	Sh	d
Demokratik Anne Baba Tutumu LSD	İlkokul	Ortaokul	-3.701*	1.575	.019
		Lise	-2.835	1.519	.063
		Üniversite	-4.519*	1.889	.017
	Ortaokul	İlkokul	3.701*	1.575	.019
		Lise	.867	1.575	.583
		Üniversite	-.817	1.934	.673
	Lise	İlkokul	2.835	1.519	.063
		Ortaokul	-.867	1.575	.583
		Üniversite	-1.684	1.889	.373
	Üniversite	İlkokul	4.519*	1.889	.017
		Ortaokul	.817	1.934	.673
		Lise	1.684	1.889	.373

Tablo 8'e bakıldığında, anne eğitim düzeyleri arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan LSD testinin sonucu, babaları ortaokul ($p < .019$) ve üniversite mezunu ($p < .017$) olan öğrencilerin anne baba demokratik tutum puanlarının babaları ilkokul mezunu olanlardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğunu göstermektedir. Başka bir deyişle, baba eğitim düzeyi yükseldikçe öğrencilerin demokratik anne baba tutum algılarının da yükseldiği söylenebilir.

Alt problem 5: Üniversite öğrencilerinin algıladıkları anne baba tutumu kardeş sayısına göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Anne baba tutumu ölçeği puanlarının kardeş sayısına göre One-Way Anova sonuçları Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9

Anne Baba Tutumu Ölçeğinden Alınan Puanların Kardeş Sayısına Göre One-Way Anova Sonuçları

	Kardeş Sayısı	N	$\bar{X}$	S	Sd	f	p
Demokratik Anne Baba Tutumu	Tek çocuk	32	59.60	10.91	3	1.288	.278
	İki kardeş	150	61.14	11.92			
	Üç kardeş	144	59.42	11.20			
	Dört kardeş ve üzeri	59	57.83	11.98			
Koruyucu-İstekçi Anne Baba Tutumu	Tek çocuk	32	36.75	10.50	3	1.626	.183
	İki kardeş	150	33.54	9.35			
	Üç kardeş	144	35.52	10.70			
	Dört kardeş ve üzeri	59	36.07	11.74			
Otoriter Anne Baba Tutumu	Tek çocuk	32	20.91	7.29	3	2.939	.033
	İki kardeş	150	18.92	6.01			
	Üç kardeş	144	20.26	6.87			
	Dört kardeş ve üzeri	59	21.73	7.14			

f: Anova testi

Tablo 9'a göre, demokratik anne baba tutumu ve koruyucu-istekçi anne baba tutumu puanları ile kardeş sayısı arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır (Sırasıyla: $f=1.288$ ve $f=1.626$; $p>0.05$). Otoriter anne baba tutumu puanları ile kardeş sayısı değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur ($f=2.939$; $p<.05$). Otoriter anne baba tutumu ölçeğinden alınan puanların kardeş sayısı değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan Post Hoc LSD Testi sonuçları Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10

Otoriter Anne Baba Tutumu Ölçeğinden Alınan Puanların Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Hangi Alt Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Post Hoc LSD Testi Sonuçları

	Kardeş Sayısı (i)	Kardeş Sayısı (j)	Ortalama Farkları	Sh	d
Otoriter Anne Baba Tutumu LSD	Tek çocuk	İki kardeş	1.986	1.291	.125
		Üç kardeş	.642	1.296	.620
		Dört kardeş ve üzeri	-.823	1.455	.572
	İki kardeş	Tek çocuk	-1.986	1.291	.125
		Üç kardeş	-1.344	.773	.083
		Dört kardeş ve üzeri	-2.809*	1.019	.006
	Üç kardeş	Tek çocuk	-.642	1.296	.620
		İki kardeş	1.344	.773	.083
		Dört kardeş ve üzeri	-1.465	1.025	.154
	Dört kardeş ve üzeri	Tek çocuk	.823	1.455	.572
		İki kardeş	2.809*	1.018	.006
		Üç kardeş	1.465	1.025	.154

Tablo 10'a bakıldığında, kardeş sayısı arasındaki farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan LSD testinin sonucuna göre, dört ve daha fazla kardeş olan öğrencilerin otoriter anne baba tutum algı puanlarının iki kardeş olanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Çocuk sayısı arttıkça otoriter tutumun arttığı düşünülebilir.

Alt problem 6: Üniversite öğrencilerinin algıladıkları anne baba tutumu kardeş sırasına göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Anne baba tutumu ölçeği puanlarının kardeş sırasına göre One-Way Anova sonuçları Tablo 11'de gösterilmiştir.

Tablo 11

Anne Baba Tutumu Ölçeğinden Alınan Puanların Kardeş Sırasına Göre One-Way Anova Sonuçları

	Kardeş Sırası	N	$\bar{X}$	S	Sd	f	p
Demokratik Anne Baba Tutumu	İlk çocuk	178	60.84	12.35	3	1.247	.292
	İkinci çocuk	122	59.70	10.77			
	Üçüncü çocuk	51	57.41	10.60			
	Dördüncü çocuk ve üzeri	34	59.03	11.69			
Koruyucu-İstekçi Anne Baba Tutumu	İlk çocuk	178	34.83	10.10	3	.395	.757
	İkinci çocuk	122	34.46	10.50			
	Üçüncü çocuk	51	35.35	10.06			
	Dördüncü çocuk ve üzeri	34	36.56	11.97			
Otoriter Anne Baba Tutumu	İlk çocuk	178	19.69	6.66	3	.639	.597
	İkinci çocuk	122	19.92	6.60			
	Üçüncü çocuk	51	20.67	6.69			
	Dördüncü çocuk ve üzeri	34	21.15	7.17			

f: Anova testi

Tablo 11'e göre, demokratik anne baba tutumu, koruyucu-istekçi anne baba tutumu ve otoriter anne baba tutumu puanlarıyla kardeş sırası değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır (Sırasıyla: $f=1.247$; $f=.395$ ve $f=1.639$; $p>0.05$). Başka bir deyişle, demokratik, koruyucu-istekçi ve otoriter anne baba tutumu kardeş sayısına bağlı olarak anlamlı bir değişim göstermemektedir.

Alt problem 7: Üniversite öğrencilerinin algıladıkları anne baba tutumu aile gelir düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Anne baba tutumu ölçeği puanlarının aile gelir düzeyine göre One-Way Anova sonuçları Tablo 12'de gösterilmiştir.

Tablo 12

Anne Baba Tutumu Ölçeğinden Alınan Puanların Aile Gelir Düzeyine Göre One-Way Anova Sonuçları

	Aile Gelir Düzeyi	N	$\bar{X}$	S	Sd	f	p
Demokratik Anne Baba Tutumu	Düşük	31	51.87	13.74	2	9.215	.000
	Orta	327	60.33	11.10			
	Yüksek	27	63.33	11.58			
Koruyucu-İstekçi Anne Baba Tutumu	Düşük	31	39.10	12.77	2	3.018	.050
	Orta	327	34.69	9.95			
	Yüksek	27	33.15	11.68			
Otoriter Anne Baba Tutumu	Düşük	31	23.71	7.71	2	5.265	.006
	Orta	327	19.70	6.50			
	Yüksek	27	19.63	6.53			

f:Anova testi

Tablo 12 incelendiğinde, demokratik anne baba tutumu, koruyucu-istekçi anne baba tutumu ve otoriter anne baba tutumu puanlarıyla aile gelir düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır (Sırasıyla: $f=9.215$; $f=3.018$ ve $f=5.265$; $p<0.05$). Demokratik, koruyucu-istekçi ve otoriter anne baba tutumu algısı aile gelir düzeyi değişkenine bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Anne baba tutumu ölçeğinden alınan puanların aile gelir düzeyi değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan Post Hoc Sheffe Testi sonuçları Tablo 13'te gösterilmiştir.

Tablo 13

Anne Baba Tutumu Ölçeğinden Alınan Puanların Aile Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Hangi Alt Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Post Hoc Scheffe Testi Sonuçları

		Aile Gelir Düzeyi(i)	Aile Gelir Düzeyi(j)	Ortalama Farkları	Sh	d
Demokratik Anne Baba Tutumu	Scheffe	Düşük	Orta	-8.462*	2.134	.000
			Yüksek	-11.462*	2.990	.001
		Orta	Düşük	8.462*	2.134	.000
			Yüksek	-3	2.274	.420
		Yüksek	Düşük	11.462*	2.990	.001
			Orta	3.000	2.274	.420
Koruyucu-İstekçi Anne Baba Tutumu	Scheffe	Düşük	Orta	4.409	1.940	.077
			Yüksek	5.949	2.717	.092
		Orta	Düşük	-4.409	1.940	.077
			Yüksek	1.540	2.067	.758
		Yüksek	Düşük	-5.949	2.717	.092
			Orta	-1.540	2.067	.758
Otoriter Anne Baba Tutumu	Scheffe	Düşük	Orta	4.009*	1.241	.006
			Yüksek	4.080	1.739	.065
		Orta	Düşük	-4.009*	1.241	.006
			Yüksek	.071	1.323	.999
		Yüksek	Düşük	-4.080	1.739	.065
			Orta	-.071	1.323	.999

Demokratik anne baba tutumu puanının aile gelir düzeyi değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan One-Way Anova sonrası Post Hoc Scheffe testi sonucunda, demokratik anne baba tutumuna göre aile gelir düzeyi alt grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduğu bulunmuştur ($p < .05$). Grupların ikişerli karşılaştırmaları yapılmış ve karşılaştırılan bu grupların ortalama puanları arasındaki farklarına bakılmıştır. Bu değerlerde düşük gelir düzeyi-orta gelir düzeyi ve yüksek gelir düzeyi-düşük gelir düzeyi arasında yüksek gelir düzeyinin lehine ilişkin anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. Bu durum, yüksek gelir düzeyine sahip üniversite öğrencilerinin anne babalarını daha demokratik algıladıklarını ortaya koymaktadır.

Tablo 13'ye göre, koruyucu-istekçi anne baba tutumuna göre aile gelir düzeyi alt grupları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamsız bulunmuştur [$p = .05$ (sınır değer)]. Post Hoc Scheffe Testi'nde anlamlı bir fark bulunamaması ANOVA sonucunun Tip 1 hata olduğu şeklinde de yorumlanabilir.

Otoriter anne baba tutumuna göre aile gelir düzeyi alt grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu sonucuna varılmıştır ($p<.05$). Düşük gelir düzeyi ile orta gelir düzeyi arasında düşük gelir düzeyinin lehine istatistiksel olarak ($p<.05$) düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Bu durum, düşük gelir düzeyine sahip üniversite öğrencilerinin orta gelir düzeyine sahip olanlara göre anne babalarını daha fazla otoriter olarak algıladıklarını ortaya koymaktadır.

Araştırma problemi 2: Üniversite öğrencilerinde anne baba tutumu ile psikolojik sağlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Anne baba tutumu ölçeğinin alt boyutlarından alınan puanlar ile psikolojik sağlık ölçeği puanına ilişkin korelasyon değerleri Tablo 14’te sunulmuştur.

Tablo 14

Anne Baba Tutumu Ölçeğinin Alt Boyutlarından Alınan Puanlar ile Psikolojik Sağlık Ölçeği Puanına İlişkin Korelasyon Değerleri

		Demokratik Anne Baba Tutumu	Koruyucu- İstekçi Anne Baba Tutumu	Otoriter Anne Baba Tutumu	Psikolojik Sağlık
Demokratik Anne Baba Tutumu	r	1	-.362**	-.639**	.566**
	p		.000	.000	.000
	N	385	385	385	385
Koruyucu-İstekçi Anne Baba Tutumu	r	-.362**	1	.666**	-.210**
	p	.000		.000	.000
	N	385	385	385	385
Otoriter Anne Baba Tutumu	r	-.639**	.666**	1	-.353**
	p	.000	.000		.000
	N	385	385	385	385
Psikolojik Sağlık	r	.566**	-.210**	-.353**	1
	p	.000	.000	.000	
	N	385	385	385	385

** $p<.01$ * $p<.05$

r:Korelasyon katsayısı

Anne baba tutumu ölçeği puanları ile psikolojik sağlık puanı arasındaki ilişkilerin analizi için veriler üzerinde Pearson Korelasyon Analizi uygulanmıştır. Tablo 13’e göre Anne baba tutumu ölçeği alt boyutlarından elde edilen puanlarla psikolojik sağlık ölçeği arasında anlamlı ilişkilerin olduğu saptanmıştır.

Demokratik anne baba tutumu puanı ile psikolojik sağlık puanı arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki ($r=.566$, $p<.01$) olduğu sonucuna varılmıştır. Demokratik

anne baba tutumu arttıkça psikolojik sağamlığın arttığı, demokratik anne baba tutumu azaldıkça da psikolojik sağamlık düzeyinin azalacağı söylenebilir.

Koruyucu-istekçi anne baba tutumu puanı ile psikolojik sağamlık puanı arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki ($r = -.210$, $p < .01$) olduğu sonucuna varılmıştır. Koruyucu-istekçi anne baba tutumu arttıkça psikolojik sağamlık düzeyinin azalacağı, koruyucu-istekçi anne baba tutumu azaldıkça da psikolojik sağamlık düzeyinin artacağı söylenebilir.

Otoriter anne baba tutumu puanı ile psikolojik sağamlık puanı arasında negatif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki ($r = -.353$, $p < .01$) olduğu saptanmıştır. Otoriter anne baba tutumu arttığında psikolojik sağamlık düzeyinin azalacağı, otoriter anne baba tutumu azaldığında ise psikolojik sağamlık düzeyinin artacağı söylenebilir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde; “Bulgular” bölümünde yer alan sonuçlar değerlendirilerek, daha önceden yapılmış olan çalışmalardan da faydalanılarak araştırma sonuçları tartışılmış ve araştırmada saptanan bulgulara dayalı olarak araştırma yapılan konuya ilişkin sonraki yapılacak çalışmalara katkısı olabileceği düşünülen çeşitli önerilere yer verilmiştir.

5.1. Tartışma

Üniversite öğrencilerinde anne baba tutumlarının bazı demografik değişkenlere (yaş, cinsiyet, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, kardeş sayısı, kardeş sırası ve aile gelir düzeyi) göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı araştırmanın ilk sorusunu oluşturmaktadır. Bu soruyu yanıtlayabilmek adına yapılan analizler sonucunda, üniversite öğrencilerinin demokratik anne baba tutumu, koruyucu-istekçi anne baba tutumu ve otoriter anne baba tutumu puanlarıyla yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Başka bir ifadeyle, yaş gruplarına göre anne baba tutumları anlamlı düzeyde değişmemektedir. Lise öğrencileriyle yapılan çalışmada demokratik tutum ve otoriter tutum ile yaş değişkeninin anlamlı farklılık gösterdiği; koruyucu tutum ile ise anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya konmuştur. Gündüz Algünerhan (2017) yaptığı araştırmanın sonucunda da yaş ile demokratik tutum arasında anlamlı bir ilişki tespit etmiştir. 13 yaşındaki ergenler 14 yaşındakilere göre ailesini daha demokratik algılamaktadır. Araştırmacı tarafından yaş değişkeni ile otoriter tutum arasında da anlamlı bir ilişki olduğu saptanmış; 14 yaşındaki ergen bireylerin 12 yaşındakilere oranla ebeveynlerini daha otoriter algılamaktadır. Yine benzer bir sonuca da Kulaksızoğlu (2005) ulaşmış ve yaptığı çalışmada 15 ile 17 yaş aralığındaki bireylerin ebeveynlerini otoriter, 18 ile 20 yaş aralığında daha az otoriter ve 21 yaş ve üstü ergenlerin ise ebeveynlerini demokratik algıladığını ortaya koymuştur. Alan yazına bakıldığında anne baba tutumları ile ilgili yapılmış olan araştırmaların genellikle ergenlik dönemi ile ilgili olduğu görülmektedir. Örneğin; Ulutaş’ın (2018) araştırma sonuçları ise bu sonucu desteklememektedir. Bu araştırma ile farklı bulguların ortaya çıkmasının sebebi yapılan araştırmaların demografik özellikler bakımından farklı dönemler ve farklı yaş gruplarıyla gerçekleştirilmiş olması olabilir.

Üniversite öğrencilerinin cinsiyetlerine göre anne baba tutumun algılarının farklılaşıp farklılaşmadığı ile ilgili yapılan analizler sonucunda, her 3 tutumun da (demokratik, otoriter ve koruyucu-istekçi) cinsiyete bağlı olarak anlamlı düzeyde değiştiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre kadınlar anne baba tutumlarını erkeklere göre daha demokratik

algılarken erkekler kadınlara göre daha otoriter ve koruyucu-istekçi olarak algılama eğilimindedirler. Bu araştırmanın sonucunu destekleyen ve erkeklerin ailelerini daha otoriter algıladığı sonucuna ulaşan çalışmalara da alan yazında rastlanmıştır (Kulaksızoğlu, 2005; Yılmaz, 2009; Aktaş, 2011; Gündüz Algünerhan, 2017; Ulutaş, 2018 ve Özen, 2019). Bu çalışma sonuçlarının Türkiye’deki kültürel yapıyla bağlantılı olduğu düşünülmektedir. Erkek çocuklar aileleri tarafından daha fazla beklentiyle yetiştirilmektedir. Toplumumuzda da hala daha erkeğin kendi köken ailesine yönelik bakım sorumluluğu ve soy devamı beklentisi sürmektedir. Dolayısıyla bu durumlar erkeklerin ailelerini daha otoriter ve koruyucu-istekçi yapıda algılamasına neden oluyor olabilir. Oysa kız çocuklarıyla ilgili böyle beklentiler bulunmamaktadır. Genç yetişkin kadın öğrencilerin anne baba tutumlarını daha demokratik algılamaları da bu şekilde açıklanabilir. Yılmaz (2009) ve Ulutaş’ın (2018) çalışmasının sonucunda kadınların erkeklere göre ailelerini daha demokratik tutumda algıladığını ortaya koymuşlar ve bu da yapılan araştırmanın sonucunu destekler niteliktedir. Smetana (1988) yaptığı çalışmasının sonucunda ebeveynlerin erkek çocuklarına daha otoriter bir tutumla yaklaştıklarını belirtmektedir. Ayrıca bu çalışmadaki bir diğer sonuç erkeklerin kadınlara göre anne ve babasını daha koruyucu-istekçi yapıda algılamakta olduğudur. Bunu destekleyen ve erkeklerin ailesini kızlara göre daha koruyucu-istekçi algıladığı sonucunu veren çalışmalara da rastlanmıştır (Yılmaz, 2009; Ulutaş, 2018, Gündüz Algünerhan, 2017 ve Özen, 2019). Araştırma bulgularından farklı bir soruca ise Sertelin (2003) ulaşmıştır. Anne baba tutumları ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur fakat kızların erkeklere göre ailesinin tutumunu daha çok koruyucu-istekçi olarak algıladığını ortaya koymuştur.

Mevcut çalışmada üniversite öğrencilerinin algıladıkları demokratik anne baba tutumu anne eğitim düzeyine bağlı olarak değişmektedir. Çakmen Oğuz (2004), Alpoğuz Umucu (2014), Yaprak (2007) ve Yılmaz (2007) annenin eğitim düzeyi arttıkça demokratik tutumun da arttığını söylemektedir. Bu çalışmanın diğer bir sonucu ise üniversite öğrencilerinin algıladıkları koruyucu-istekçi ve otoriter anne baba tutumlarının anne eğitim düzeyine göre anlamlı bir değişiklik göstermediğidir. Oğuz (2016) genç yetişkinlerin koruyucu istekçi anne baba tutumu ve otoriter anne baba tutumu ile anne eğitim düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olmadığını tespit etmiştir. Ulutaş (2018) da öğrencilerin anne eğitim düzeylerine göre koruyucu-istekçi tutum ve otoriter tutumda istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığa rastlamamış; dolayısıyla literatürde bu çalışmayı destekleyen araştırmalara rastlanmıştır.. Özen’in (2019) çalışmasında ise bu çalışmalardan farklı olarak, anne eğitim düzeyi ile otoriter ve koruyucu anne baba tutumları arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Okuryazar annelerin daha otoriter ve daha koruyucu tutuma sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Anne baba tutumları ve baba eğitim durumu arasındaki ilişkinin bulgularında; koruyucu-istekçi anne baba tutumu ve otoriter anne baba tutumu puanlarıyla baba eğitim düzeyi arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Literatürdeki sonuçlar ile bu çalışmadan elde edilen bulguların birbirleriyle tutarlılık gösterdikleri görülmektedir. Oğuz (2016), Ulutaş (2018) ve Gündüz Algünerhan (2017) yaptıkları araştırmalarda algılanan koruyucu-istekçi anne baba tutumu ve otoriter anne baba tutumu puanlarının baba eğitim düzeyine bağlı olarak değişmediği sonucuna ulaşmışlardır. Araştırmanın bir diğer bulgusu ise demokratik anne baba tutumunun babanın eğitim düzeyine bağlı olarak değişim gösterdiğidir. Bu araştırmanın sonucunda olduğu gibi benzer bir sonuca da yurt dışı bir çalışmada rastlanmıştır. Criss ve ark.(2002) babanın eğitim düzeyi arttıkça demokratik tutum algısının da arttığını saptamıştır. Yılmaz (2007), Yılmaz (2009) ve Zengin (2008) de babanın eğitim düzeyi yükseldikçe çocukların babalarını daha çok demokratik yapıda algıladıklarını söylemektedirler. Akkaya'nın (2008) araştırmasında otoriter ve demokratik tutum ile baba eğitim düzeyi arasında anlamlı bir ilişki saptanmamış fakat koruyucu-istekçi tutum ile anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Üniversite mezunu babalar ilköğretim mezunu babalara göre daha koruyucu-istekçi tutumda algılanmaktadır. Özben ve Argun'un (2002) çalışmasının sonucunda ise ilköğretim mezunu olan babaların daha yüksek eğitim seviyesine sahip olan babalara göre daha otoriter, baskıcı ve disiplinli olduğu tespit edilmiştir.

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin kardeş sayısına göre demokratik ve koruyucu-istekçi anne baba tutum puanları arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır. Benzer şekilde Oğuz (2016) genç yetişkinlerin algıladığı demokratik ve koruyucu-istekçi anne baba tutumları ile kardeş sayısı değişkeni arasında anlamlı bir ilişki saptamamıştır. Özen (2019) ise bu koruyucu-istekçi ve demokratik tutum ile kardeş sayısı arasında istatistiksel olarak anlamlı sonuçlar elde etmiştir. Buna göre, en fazla tek çocukların anne babasını demokratik algıladığı; en fazla 4-5 kardeş olanların anne babasını koruyucu-istekçi algıladığını tespit etmiştir. Bu çalışmadaki diğer bir sonuç ise kardeş sayısı dört ve daha fazla olanların otoriter anne baba tutum puanı iki kardeş olanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğudur. Bu sonuç Özen (2019)'ın çalışmasıyla desteklenmektedir. 4-5 kardeş olanlar anne babasını daha otoriter olarak algılamaktadır. Nye ve arkadaşlarının (1970) çalışmasında ailedeki kişi sayısının azalması ebeveyn ve çocuk arasındaki ilişkinin kalitesini arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Benzer bir sonucu Gökçedağ (2001) lise öğrencileriyle yaptığı çalışmasında elde etmiştir. Kardeş sayısının artışıyla doğru orantılı olarak otoriter tutumun da arttığını saptamıştır. Tek çocuklar ebeveynlerini daha demokratik algılarken 4-5 kardeş olanlar daha otoriter ve koruyucu-istekçi algılamaktadırlar. Maraş'ın (2018) araştırmasında ise üniversite

öğrencilerinin anne ve babalarından algıladığı aşırı koruma tutumu, red edici tutum ve duygusal sıcaklık tutum alt ölçekleri ile kardeş sayısı değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Üniversite öğrencilerinin demokratik anne baba tutumu, koruyucu-istekçi anne baba tutumu ve otoriter anne baba tutumu puanlarıyla kardeş sırası değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Mevcut çalışmayla örtüşen bir çalışmayı Maraş (2018) yapmıştır. Çalışmasının sonucuna göre üniversite öğrencilerinin kaçınıcı kardeş olduklarına göre öğrencilerin annelerinden ve babalarından algıladığı duygusal sıcaklık tutum, aşırı koruyucu tutum ve red edicilik tutum alt ölçekleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Bu çalışmaların aksine Şahin'in (2019) ortaokul öğrencileriyle yaptığı çalışmasında anne baba tutumunun kabul/ilgi boyutu ile kaçınıcı çocuk değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunduğu tespit edilmiştir. Üçüncü çocuk ve üzeri olan kişilerin puanlarının birinci ve ikinci çocuk olanlara göre daha düşük olduğu bulunmuştur. Psikolojik özerklik ve kontrol/denetleme boyutundan elde edilen puanların öğrencinin kaçınıcı çocuk olduğuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır. Oğuz (2016) genç yetişkinlerin otoriter ve demokratik tutum ile kardeş sırası değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulamazken koruyucu-istekçi tutum ile kardeş sırası arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğunu tespit etmiştir. Buna göre, ilk çocuklar son çocuklara göre anne ve babasını daha koruyucu-istekçi algılamaktadırlar.

Üniversite öğrencilerinin demokratik anne baba tutumu ve otoriter anne baba tutumu puanlarıyla aile gelir düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Koruyucu-istekçi tutum ile aile gelir düzeyi arasında ise anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Demokratik anne baba tutumuna göre aile gelir düzeyi alt grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduğu bulunmuştur. Bu durum, yüksek gelir düzeyine sahip üniversite öğrencilerinin anne babalarını daha demokratik algıladıklarını ortaya koymaktadır. Otoriter anne baba tutumuna göre aile gelir düzeyi alt grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu sonucuna varılmıştır. Düşük gelir düzeyine sahip üniversite öğrencilerinin orta gelir düzeyine sahip olanlara göre anne babalarını daha fazla otoriter olarak algıladıklarını ortaya koymaktadır. Bu bulgu Düzgün'ün (1995) lise öğrencileriyle gerçekleştirdiği çalışmayla benzer sonucu vermiştir. Araştırmada aile gelir düzeyinin anne ve baba tutumu üzerinde etkili olduğu, yüksek gelirli ebeveynlerin daha demokratik tutuma sahip oldukları ortaya konmuştur. Yine yabancı ülkelerde yapılan bazı çalışmalarda da aile gelir düzeyi ile ebeveyn tutumu arasında anlamlı ilişkiler olduğu ortaya konmuştur (Bradley ve ark, 1994; Dodge, Pettit & Bates, 1994; Corwyn & Bradley, 1999). Mevcut çalışmada düşük gelirli

ailelerin orta gelirli ailelere göre daha otoriter tutuma sahip olduğu bulunmuştur. Bununla benzer bir sonuç ise Lempers, ClarkLempers ve Simons'ın (1989) çalışmalarında ortaya çıkmıştır. Bu çalışmaya göre düşük gelirli ailelerin daha otoriter ve baskıcı olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmayla benzer sonuç veren başka bir çalışmayı da Yılmaz (2009) yapmıştır. Bu araştırmada da aile gelir düzeyi ile anne ve baba tutumları arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmıştır. Çalışmada gelir düzeyi ile koruyucu-istekçi ve otoriter tutum arasında anlamlı bir farklılık bulunmazken demokratik tutum ile aile gelir düzeyi arasındaki farklılık istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. Buna göre ailelerin gelir durumu yükseldikçe çocukların demokratik tutum algıları da artmaktadır.

Mevcut çalışma üniversite öğrencilerinin anne baba tutumu ile psikolojik sağlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu yönünde sonuçlanmıştır. Çalışmanın bulgularına göre, demokratik anne baba tutumu arttıkça psikolojik sağlamlığın arttığı; koruyucu-istekçi anne baba tutumu arttıkça psikolojik sağlamlık düzeyinin azaldığı ve otoriter anne baba tutumu arttıkça psikolojik sağlamlık düzeyinin azaldığı bulunmuştur. Mevcut çalışmayı destekler nitelikte bir çalışmayı da Akkuş (2015) ergen bireylerle gerçekleştirmiştir. Çalışmasının bulgularına göre psikolojik dayanıklılık ile anne baba tutumları arasında anlamlı bir ilişki vardır ve anne baba tutumlarından demokratik tutum psikolojik dayanıklılığı en fazla etkileyen tutumdur. Bolat (2013) ebeveyn tutumlarını demokratik olarak algılayan öğrencilerin psikolojik sağlamlıklarının yüksek olduğunu tespit etmiştir. Gündüz Algünerhan (2017) da demokratik ebeveyn tutumu düzeyi arttıkça psikolojik sağlamlığın da arttığı sonucuna ulaşmıştır. Koruyucu-istekçi ve otoriter tutum ile psikolojik sağlamlık arasında anlamlı bir farklılığa ulaşamamıştır. Yine benzer bir sonuca da Özen (2019) ulaşmıştır. Yaptığı çalışmada demokratik anne baba tutumu ve psikolojik sağlamlık arasında pozitif ve anlamlı ilişki olduğunu bulmuştur. Uluslararası literatürde de mevcut çalışmayı destekleyen araştırmalara rastlanmıştır. Boughton ve Lumley'in (2011), çalışmasında, çocukların anne baba tutumlarını algılayışlarının psikolojik sağlamlığı anlamlı şekilde etkilediği bulunmuştur. Kritzas ve Grobler (2005) algılanan demokratik anne baba tutumunun ergenlerin psikolojik sağlamlık düzeylerini en çok etkileyen tutum olduğunu tespit etmiştir. Benard (1991) da demokratik bir aile ortamının ve çocuklara destek sağlayan ebeveynlerin olduğu bir ailenin varlığının çocukların psikolojik sağlamlıklarını arttırdığını belirtmiştir.

Hem yapılan çalışma hem de ilgili literatür kapsamında ortak sonuç, demokratik bir aile ortamının ve tutumunun bireylerin psikolojik sağlamlıklarında olumlu etkileri olduğu; koruyucu-istekçi tutumlar ve otoriter tutumların ise psikolojik sağlamlık üzerinde olumsuz etkileri olduğu yönündedir. Bir aile ortamının demokratik olması demek, çocukların

fikirlerinin hiçe sayılmadığı ve aile içindeki kararlarda çocuklarında söz hakkına sahip olduğu, her aile bireyinin kendi sorumluluklarının olduğu ve bunları yerine getirdiği, etkili, açık ve samimi bir iletişimin olduğu ortamı ifade etmektedir. Dolayısıyla böyle bir ortamda yetişen çocukların hem ruh sağlıkları daha iyi olacaktır hem de bunlara bağlı olarak çocuklar psikolojik sağlamlık düzeyleri yüksek bireyler haline geleceklerdir.

5.2. Sonuç ve Öneriler

Yapılan çalışmada ilk olarak üniversite öğrencilerinin anne baba tutumlarının bazı demografik değişkenlerle (yaş, cinsiyet, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, kardeş sayısı, kardeş sırası ve aile gelir düzeyi) olan ilişkisi araştırılmıştır. İkinci olarak da üniversite öğrencilerinin anne baba tutumları (demokratik tutum, otoriter tutum ve koruyucu-istekçi tutum) ile psikolojik sağlamlık düzeyleri arasındaki ilişkiye bakılmıştır.

Mevcut çalışmanın ilk sorusunun bulgularına göre üniversite öğrencilerinin anne baba tutumlarının yaş ve kardeş sırası değişkenlerine bağlı olarak değişmediği sonucuna ulaşılmıştır. Üniversite öğrencilerinin anne baba tutumları cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Yapılan araştırmanın bulgularına göre kadınlar ebeveynlerinin tutumlarını daha demokratik algılama eğilimindeyken erkekler ise daha koruyucu-istekçi ve otoriter algılama eğilimi göstermektedir. Üniversite öğrencilerinin demokratik anne baba tutumu anne eğitim düzeyine göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Anne eğitim düzeyi arttıkça demokratik tutum da artmaktadır. Üniversite öğrencilerinin koruyucu-istekçi ve otoriter tutumu anne eğitim düzeyine göre anlamlı olarak farklılaşmamaktadır. Üniversite öğrencilerinin demokratik anne baba tutumu baba eğitim düzeyine göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Babası ortaokul ve üniversite mezunu olanlar ilkökul mezunu olanlara göre daha yüksek demokratik tutum algılamaktadır. Üniversite öğrencilerinin koruyucu-istekçi ve otoriter tutumu baba eğitim düzeyine göre anlamlı olarak farklılaşmamaktadır. Üniversite öğrencilerinin otoriter anne baba tutumu kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır. 4 kardeş ve üzeri olanlar 2 kardeş olanlara göre anne ve babasını daha otoriter algılamaktadır. Üniversite öğrencilerinin demokratik ve koruyucu-istekçi anne baba tutumu ile kardeş sayısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Üniversite öğrencilerinin otoriter ve demokratik anne baba tutumu aile gelir düzeyine göre anlamlı şekilde değişim göstermektedir. Düşük gelirli olanlar orta gelirli olanlara göre daha otoriter anne baba tutumunda algılanmaktadır. Orta gelirli ve yüksek gelirli olanlar düşük gelirli olanlara göre daha demokratik anne baba tutumu algılamaktadır. Üniversite öğrencilerinin koruyucu-istekçi anne baba tutumu aile gelir düzeyine göre anlamlı olarak farklılaşmamaktadır.

Çalışmanın ikinci sorusunun sonuçlarına göre üniversite öğrencilerinin anne baba tutumları ile psikolojik sağlık düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Demokratik anne baba tutumu ile psikolojik sağlık arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır. Başka bir deyişle demokratik tutum düzeyi arttıkça öğrencilerin psikolojik sağlık düzeyleri de artmaktadır. Koruyucu-istekçi tutum ve otoriter tutum ile psikolojik sağlık arasında ise negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre, ebeveynlerin koruyucu-istekçi ve otoriter tutumu arttıkça öğrencilerin psikolojik sağlık düzeyleri azalmaktadır.

Yapılan araştırmanın bulgularından yola çıkarak bazı öneriler geliştirilmiştir. Bu önerilere aşağıda yer verilmiştir.

Bu çalışmada demografik değişkenlerle anne baba tutumlarının ilişkisine bakılmış fakat psikolojik sağlık ile demografik değişkenler arasındaki ilişkiye bakılmamıştır. Bu çalışmaya demografik değişkenlerle psikolojik sağlık arasındaki ilişki de eklenerek tekrarlanabilir.

Mevcut araştırma nicel yöntemlerle gerçekleştirilmiştir. Geçerliği ve güvenirliği daha yüksek sonuçlar elde etmek için nicel yöntemlerle birlikte nitel yöntemler de kullanılarak karma bir model ile bu çalışma tekrarlanabilir.

Bu çalışmada kullanılan Anne Baba Tutumları Ölçeği anne ve babayı birlikte ele almaktadır. Anne ve baba tutumları konusuna dair yapılacak olan ileriki çalışmalarda anne ve babayı ayrı ayrı ele alan bir ölçek kullanılarak anne ve babanın tutumu birbirinden ayrı olarak değerlendirilebilir.

Mevcut çalışmanın sonucunda anne baba tutumu ile psikolojik sağlık arasında bir ilişkinin olduğu bulunmuştur. Dolayısıyla psikolojik sağlık düzeyi yüksek bireyler yetişmede aile tutumu önemlidir. Bu konudaki aile eğitimlerinin yaygınlaştırılmasında fayda vardır. Bu eğitimler için belediyelerle ve Aile ve Çalışma Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile işbirliği yapılabilir.

Günümüzde sosyal medyanın yaygın kullanımını işlevsel bir hale getirip anne baba tutumları, aile içi iletişim, psikolojik sağlık, problem çözme becerileri gibi konuları ele alan bilgilendirici sayfalar artırılarak bireylerin bilgi sahibi olması sağlanabilir.

Üniversitelerdeki Rehberlik ve Psikolojik Danışma Birimleri ile işbirliği yapıp psikolojik sağlık kavramı, başa çıkma yöntemleri, stresli durumların üstesinden gelebilme, problem çözme becerileri ve uyum ile ilgili bilgilendirici çalışmalar, seminerler ve konferanslar gibi etkinliklerle öğrencilerin bu konularda bilgi sahibi olması sağlanabilir.

Belediyelerle ruh sağlığı çalışanlarının işbirliği yaparak Halk Eğitim Merkezleri'nde Aile Danışmanlığı Birimi kurulabilir. Burada maddi yetersizliği olan ailelere ebeveyn tutumları, aile içi iletişim gibi konularda bilgilendirici hizmetler sunulabilir.

KAYNAKÇA

Abacı, R. (1986). *Demokratik ve ilgisiz olarak algılanan anne baba tutumlarının çocuğun kaygı düzeyi ile ilişkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

Açıkgöz, M. (2016). *Çukurova üniversitesi tıp fakültesi öğrencilerinin psikolojik sağlamlık ile mizah tarzları ve mutluluk düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çağ Üniversitesi, Mersin.

Ak, S. (2007). *Üniversite kampüslerinde tasarım kriterlerinin ve yerleşim sistemlerinin büyüme ve gelişme olanakları bağlamında irdelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Akdeniz, S. (2009). *Ergenlerin meslek kararı verme yetkinlik algılarının, algılanan ana- baba tutumu ve bazı özellik nitelikleri açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.

Akkaya, S. (2008). *Ortaöğretim (lise) öğrencilerinde rekabetçi tutum ile ana-baba tutumları arasındaki ilişki düzeyi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

Akkuş, Z. (2015). *Ergenlerde psikolojik dayanıklılığın özgüven ve anne baba tutumları ile ilişkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Aktaş, S. (2011). *9. sınıfta anne baba tutumları ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.

Aktaş, Y. (1997). Üniversite öğrencilerinin uyum düzeylerinin incelenmesi: uzunlamasına bir çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(13), 107-110.

Alfred, K. D., ve Smith, T. W. (1989). The hardy personality Cognitive and psychological responses to evaluative threat. *Journal of Personality and Social Psychology*, 56(2), 257-266.

Allan J., McKenna J., ve Dominey, S. (2014). Degrees of resilience: profiling psychological resilience and prospective academic achievement in university inductees. *British Journal of Guidance & Counselling*, 42(1), 9-25.

Alpoğuz Umucu, D. (2014). *Algılanan ana-baba tutumlarının ilköğretim öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarına ve türkçe dersi akademik başarılarına etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir.

Altıntaş, D. (2019). *Şiddete maruz kalmaya bağlı olarak psikolojik dayanıklılık, bağışlayıcılık ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ufuk Üniversitesi, Ankara.

Alver, B. ve Kılıç, Ş. D. (2017). Üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri ve psikolojik dayanıklılıkları arasındaki ilişkilerin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *International Journal of Education Technology and Scientific Researches*, 2(3), 116-147.

Arslan, G. (2015). Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlamlık Ölçeği'nin (ÇGPSÖ-12) Psikometrik Özellikleri: Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması. *Ege Eğitim Dergisi*, 16(1), 1-12.

Arslan, G., ve Kabasakal, Z. (2013). Ergenlerin problem çözme becerileri ve ana-baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 8(6), 34-42.

ASAGEMBahadırbbb. (2008). *V. Aile Şurası: "Aile Destek Hizmetleri" Komisyon Kararları*. Ankara: ASAGEM.

Aydın, E. (2018). *Çocukluk çağı travmatik yaşantılarının psikolojik sağlamlık ve depresyon belirtileri üzerine etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İstanbul.

Aydın, M. ve Egemberdiyeva, A. (2018). Üniversite öğrencilerinin psikolojik sağlamlık düzeylerinin incelenmesi. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 3(1), 37-53.

Aydoğdu, T. (2013). *Bağlanma stilleri, başa çıkma stratejileri ile psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.

Bahadır, E. (2009). *Sağlıkla ilgili fakültelerde eğitime başlayan öğrencilerin psikolojik sağlamlık düzeyleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Baldwin, A. L. (1995). *Behaviour and development childhood*. NewYork: The Diyder.

Baumrind, D. (1966). Effects of authoritative parental control on child behavior. *Child Development*, 37(4), 887-907.

Benard, B. (1991). Fostering resiliency in kids: Protective factors in the family, school, and community. *Western Center for Drug-Free Schools and Communities*, 3-32.

Bolat, Z. (2013). *Üniversite öğrencilerinin psikolojik sağlamlıkları ile öz-anlayışları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.

Bolay, S. H. (2011). Çağdaş üniversitede neler önem kazanmaktadır? *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1(3), 105-112. doi: 10.5961/jhes.2011.016.

Boughton, K., ve Lumley, M. N. (2011). Disparate reports of child emotional functioning: The role of parental responsiveness and control. *Depression Research and Treatment. Advance Online Publication*. doi:10.1155/2012/375398.

Bradley, R. H., Whiteside, L., Mundfrom, D. J., Casey, P. H., Kelleher, K. J. ve Pope, S. K. (1994). Early indication of resilience and their relation to experiences in the home environments of low birth weight, premature children living in poverty. *Child Development*, 65, 346-360.

Browne, K. (2011). *Sosyolojiye Giriş (çev.)* İstanbul: Say Yayınları.

Burris, J.L., Brechting, E.H., Salsman, J. ve Carlson, C.R. (2009). Factors associated with the psychological well-being and distress of university students. *Journal Of American College Health*, 57(5), 536-544. doi:10.3200/JACH.57.5.536-544.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.

Clark, P. (1995). Risk and resiliency in adolescence: The current status of research of gender differences. *Equity Issues*, 1(1), 1-13.

Cohen, L., Manion, L., ve Morrison, K. (2011). *Research methods in education* (6th ed.). New York: Routledge/Taylor & Francis Group.

Corwyn, R. F. ve Bradley, R. H. (1999). Determinants of parental and maternal investment in children. *Infant Mental Health Journal*, 20, 238-256.

Criss, M., Petit, G., Bates, J., Dodge, K. ve Lapp, A. (2002). Family adversity positive peer relationships and children's externalizing behaviour. *Child Development*, 4, 1220-1237.

Cüceloğlu, D. (2014) *İnsan ve davranışı* (28.Basım) İstanbul: Remzi Kitabevi.

Çakmen Oğuz,F. (2004). *İlkokul üç, dört ve beşinci sınıf öğrencilerinin bağımlılık eğilimleri ile anne-babalarının tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.

Darling, N. ve Steinberg, L. (1993). Parenting styles as context: An integrative model. *Psychological Bulletin*, 113 (3), 487-496.

Dede, B. (2019). *Ergenlerde internet kullanımı ile anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.

Dinçer, B. (2008). *Alt ve üst sosyoekonomik düzeyde lise 2. sınıfa devam eden ergenlerin anne baba tutumlarını algılamaları ile arkadaş ilişkilerinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

Dodge, K. A., Pettit, G. S. ve Bates, J. E. (1994). Socialization mediators of the relation between socio-economic statusand child conduct problems. *Child Development*, 65, 649-665.

Durmuş, R. (2006). *3-6 yaş arası çocuğu olan ebeveynlerin kişilik özellikleri ile anne-baba tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Dursun, A. (2010). *Okul öncesi dönemdeki çocukların davranış problemleriyle anne-baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*.(Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Düzgün, Ş. (1995). *Lise öğrencilerinin psikolojik belirtileri ile anne ve baba tutumları arasındaki ilişkiler*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

Eldeleklioğlu, J. (1996). *Karar stratejileri ile ana-baba tutumları arasındaki ilişki*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

Erbay, Ş. ve Beydoğan, H. Ö. (2017). Eğitimcilerin eğitim araştırmalarına yönelik tutumları. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(3), 246-260.

Erdem, A. R. (2005). Üniversitenin var oluş nedeni (Üniversitenin misyonu). *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(17), 75-86.

Ersoy, E. (2013). *Ortaokul öğrencilerinin algıladıkları anne baba tutumları ile benlik saygısı ve depresyon düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Fatih Üniversitesi, İstanbul.

Eşsizoglu, A. ve Arisoy, Ö. (2008). Hemşirelerin depresyona ve depresyon hastalarına karşı tutumları: karşılaştırmalı bir çalışma. *Dicle Tıp Dergisi*, (3),168.

Garmez, N. (1993). Children in poverty: Resiliency despite risk. *Psychiatry*. 56(1), 127-136.

Gizir, C. (2007). Psikolojik sağlamlık, risk faktörleri ve koruyucu faktörler üzerine bir derleme çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(28), 113-128.

Gizir, C. A. ve Aydın, G. (2006). Psikolojik Sağlamlık ve Ergen Gelişimi Ölçeği'nin uyarlanması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(26), 87-96.

Gladding, T. S. (2015). *Aile terapisi tarihi, kuram ve uygulamaları* (çev.) Ankara: Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği.

Gökçedağ, S. (2001). *Lise öğrencilerinin okul başarıları ve kaygı düzeyi üzerinde anne-baba tutumlarının etkilerinin belirlenip karşılaştırılması*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Gökkaya, M. (2016). *Bir grup üniversite öğrencisinde sosyal kaygı, depresyon ve anne-baba tutumları ile mükemmeliyetçilik eğilimleri ve üniversiteye uyum arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Işık Üniversitesi, İstanbul.

Gürkan, U. (2006). Yılmazlık Ölçeği (YÖ): Ölçek Geliştirme, Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 39(2), 45- 74.

Haktanır, G., Baran, G., ve Alisinanoğlu, F. (1998). Çalışan annelerin çocuk yetiştirme tutumları. *Eğitim ve Bilim*, 22(109), 27-31.

Hannah, T. E., ve C. Morrissey. (1986). Correlates of psychological hardiness in Canadian adolescents. *The Journal of Social Psychology*. (127)4, 339-344. doi: 10.1080/00224545.1987.9713713.

Hempel, S., Miles, J.N.V ve Wolfradt. U. (2003). Perceived parenting styles depersonalisation, anxiety and coping behaviour in adolescents. *Personality and Individual Differences*, 34, 521-532.

Işık, Ş. (2016). Türkiye’de kendini toparlama gücü konusunda yapılmış araştırmaların incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Dergisi*. 45(6), 65-76.

Kaba, İ. (2016). *Öğrencilerin üniversite yaşamına uyumlarında psikolojik dayanıklılık ve psikolojik belirtiler*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Kağıtçıbaşı, Ç. (2014). *İnsan ve insanlar*. İstanbul: Evrim Basım Yayım Dağıtım.

Kahvecioğlu, K. (2016). *Özel yetenekli çocuğu olan ebeveynlerin psikolojik sağlamlıklarının bazı değişkenler açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi, İstanbul.

Karaca, R. (2015). *Kişiliğim ve ben*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Karahan, F., Sardoğan, M. E., Özkamalı, E. ve Dicle, A. N. (2005). Üniversite 1. sınıf öğrencilerinin üniversiteye uyum düzeylerinin sosyokültürel etkinlikler açısından incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(30), 63-72.

Kararımak, Ö. (2006). Psikolojik sağlamlık, risk faktörleri ve koruyucu faktörler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(26), 129-142.

Köroğlu, E. (2019). *Mutluluk ve Esenlik*. Ankara: HYB Yayıncılık

Kritzas, N. ve Grobler, A.A. (2005). The relationship between perceived parenting styles and resilience during adolescence. *Journal of Child & Adolescent Mental Health*. (17)1, 1-12.

Kulaksızoğlu, A. (2005). Almanya'daki üçüncü kuşak Türk gençlerinin algıladıkları anne- baba tutumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 21, 169-182.

Kuru Örgün, S. (2000). *Anne baba tutumları ile 8.sınıf öğrencilerinin benlik saygıları ve atılganlıkları arasındaki ilişki*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Kuzgun, Y. (1972). *Ana-Baba Tutumlarının Kendini Gerçekleştirme Düzeyine Etkisi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Kuzgun, Y. ve Eldeleklioğlu, J. (2005). *Anne baba tutumları ölçeği. Y. Kuzgun ve F. Bacanlı (Dü) içinde PDR' de kullanılan ölçekler*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Lempers, J. D., Clark-Lempers, D. ve Simons, R. L. (1989). Economic hardship, parenting, and distress in adolescence. *Child Development*, 60, 25-39.

Li, X., Chi, P., Sherr, L., Cluver, L. ve Stanton, B. (2015). Psychological resilience among children affected by parental HIV/AIDS: A conceptual framework. *Health Psychology and Behavioal Medicine*, 3(1), 217-235.

Liebenberg, L., Ungar, M. ve LeBlanc, J. C. (2013). The CYRM-12: A briefmeasure of resilience. *Canadian Journal of Public Health*, 104(2), 131- 135.

Luthar, S. S., ve Zelazo, L. B. (2003). Research on resilience: An integrative review. İçinde S. S. Luthar (Ed.), *Resilience and vulnerability: Adaptation in the context of childhood adversities* (s.510–549). New York: Cambridge University Press.

Luthar, S.S. (1991). Vulnerability and resilience: A rtudy of high-risk adolescents. *Child Development*. 62, 600-616.

Mangham, I. (1998). Emotional discourse in organizations. İçinde Grant, D., Keenoy, T. ve Oswick, C. (Eds.), *Discourse and organization* (s. 51- 64). London: Sage.

Maraş, Z. Ş. (2018). *Üniversite öğrencilerinin meslek seçimlerinin ve geleceğe yönelik tutumlarının algılanan anne-baba tutumları ile ilişkisinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi, İstanbul.

Masten A. S. (2001). Ordinary magic: Resilience processes in development. *American Psychologist*, 56, 227–238.

Masten, A. S. (1994). Resilience in individual development: Successful adaptation despite risk and adversity. İçinde Wang, M. C. Ve Gordon, E. W. (Eds.) *Educational resilience in inner-City America: Challenges and prospects*. Hillsdale, NJ: Lawrance Erlbaum.

Masten, A. S. ve Reed, M. G. J. (2002). Resilience in development. İçinde C. R. Snyder ve S. J. Lopez (Eds.), *Handbook of positive psychology*. (s. 74–88). New York: Oxford University.

Masten, A. S.,Cutuli, J. J., Herbers, J. E. ve Reed, M. G. J. (2009). Resilience in Development. İçinde C. R. Snyder ve S. J. Lopez (Eds.), *The handbook of positive psychology*. New York: Oxford University Press.

Masten, A.S., Hubbard, J. J., Gest, S. D., Tellegen, A., Garmezy, N. ve Ramirez, M. (1999). Competence in the context of adversity: Pathways to resilience and maladaptation from childhood to late adolescence. *Development and Psychopathology*, 11, 143–169.

Masten, A.S., Obradovic, J. (2006). Competence and resilience in development. *Annals New York Academy of Sciences*, 1094, 13-27.

Meredith, L.S., Sherbourne, C.D., Gailliot, S., Hansell, L., Ritschard, H.V., Parker, A.M. ve Wrenn, G. (2011). *Promoting Psychological Resilience in the U. S. Military*. RAND Corporation.

Mete, C. (2017). *İzmir’de yaşayan roman ergenlerin psikolojik sağlamlıklarının algılanan sosyal destek, mizah kullanımı ve sosyal bağlılık düzeylerine göre incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.

Milevsky, A., Schlechter, M. ve Netter, S. (2006). Maternal and paternal parenting styles in adolescents: associations with self-esteem, depression and life- satisfaction. *Journal Of Child and Family Studies*, 16(1), 39-47.

Mutallimova, S. (2014). *Lise öğrencilerinde depresyon düzeyi ve anne baba tutumu arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul.

Nazlı, S. (2018). *Aile Danışmanlığı*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Nye, F., Carison, J., ve Garrett, G. (1970). Family size interaction, affect and stress. *Journal of Marriage and the family*, (32)2, 6-226.

Oğuz, N. (2016). *Genç Yetişkinlerde Anne-Baba Tutumu, Anksiyete ve Benlik Saygısı İlişkisi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi, İstanbul

Oktan, V., Odacı, H., ve Çelik, Ç. B. (2014). Psikolojik doğum sırasının psikolojik sağlamlığın yordanmasındaki rolünün incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 141-152.

Oktay, G. (2016). *Algılanan anne baba tutumu ile bağlanma biçimi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.

Olçay, O. (2008). *Bazı kişisel ve ailesel değişkenlere göre okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal analizi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.

Olsson, C., Bond, L., Burns, J.M., Vella-Brodrick, D.A. ve Sawyer, S.M. (2003). Adolescent resilience: A conceptual analysis. *Journal of Adolescence*, 26, 1-11.

Oskay, T. (2020). *Pozitif Ebeveynlik. (1. Basım)* İstanbul: Destek Yayınları.

Önder, A. ve Gülay, H. (2008). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin psikolojik sağlamlığının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 192-197.

Öz, F. ve Bahadır Yılmaz E. (2009). Ruh sağlığının korunmasında önemli bir kavram: psikolojik sağlamlık. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 16(3), 82-89.

Özben, Ş. ve Argun, Y. (2002). Okul öncesi çocukların anne babalarının çocuk yetiştirme tutumları ile ilgili değişkenlerin incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14, 18-28.

Özen, D. (2019). *Ortaokul öğrencilerinin anne-baba tutumlarının psikolojik sağlamlık üzerine etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul.

Özer, E. (2013). *Üniversite öğrencilerinin psikolojik sağlamlık düzeylerinin duygusal zekâ ve beş faktör kişilik özellikleri açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.

Öztürk, H. (2019). *Üniversite öğrencilerinde duygu düzenleme stratejileri ile psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Gaziantep.

Pamukkale Üniversitesi (PAÜ), (2020). (Çevrimiçi: <https://www.pau.edu.tr/pau/tr/sayilarlaPAU>, <https://app.pau.edu.tr/kdm/OgrenciVerileri/OgrenciSayilari.aspx>, Erişim tarihi: 01.03.2020)

Radke-Yarrow, M., ve Brown, E. (1993). Resilience and vulnerability in children of multiple-risk families. *Development and Psychopathology*, 5, 581–592.

Schultz, D. P. ve Schultz, S. E. (2007). *Modern psikoloji tarihi*, (çev.) İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Serbest, S. (2010). *The influence of the university students' perceived paternal and maternal acceptance, father involvement and depressive symptoms on their resiliency*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul.

Sertelin, Ç. (2003). *Aile tutumlarının sosyo-kültürel yapı ve aile fonksiyonları ile ilişkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Sezer, Ö. ve Oğuz, V. (2010). Üniversite öğrencilerinde kendilerini değerlendirmelerinin ana baba tutumları ve bazı sosyo demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(3), 743-758.

Sezgin, K. (2016). *Üniversite öğrencilerinin psikolojik sağlık ve dindarlık düzeylerinin incelenmesi: Dicle örneği*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.

Smetana, J. G. (1988) Adolescents and parents conceptions of parental authority. *Child Development*, 59, 320-330.

Strand, E.B., Reich, J.W., Zautra, A.J. ve Lopez, S.J. (Ed.) (2009). Positive Experiences. *The Encyclopedia of Positive Psychology*. Blackwell Publishing Ltd.

Sümer, N., Gündoğdu Aktürk, E., ve Helvacı, E. (2010). Anne-baba tutum ve davranışlarının psikolojik etkileri: Türkiye’de yapılan çalışmalara toplu bakış. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13(25), 42-59.

Şahin, D. (2014). *Öğretmenlerin öz duyarlılıklarının psikolojik sağlık ve yaşam doyumu açısından incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.

Şahin, R. (2019). *Ortaokul öğrencilerinin algıladıkları anne baba tutumları ile öğrenme stilleri arasındaki ilişki*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul.

Şendil, G. (2003). *Çocuk, ergen ve anne baba*. İstanbul: Çantay Yayınları.

Tanyeri, E. (2016). *23 yaş ve üzeri heteroseksüel ve homoseksüel bireylerin erken dönem uyumsuz şemalarının ilişkilerde yükleme tarzları ve psikolojik sağlık üzerine etkisi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi, İstanbul.

Taşdemir, E. (2018). *Psikologlarda bilinçli farkındalık ve psikolojik dayanıklılık ile psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul.

Toplu, A. (2017). *Şiddete maruz kalan ergen öğrencilerin psikolojik sağlamlıkları ile empati ve öz yeterlikleri arasındaki ilişkinin demografik değişkenlerle birlikte incelenmesi (Kahramanmaraş ili örneği)*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çağ Üniversitesi, Mersin.

Toprak, H. (2014). *Ergenlerde Mutluluk ve Yaşam Doyumunun Yordayıcısı Olarak Psikolojik Sağlamlık ve Psikolojik İhtiyaç Doyumu*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

Turgut, Ö, ve Eraslan Çapan, B. (2017). Ergen psikolojik sağlamlık düzeyinin yordayıcıları: Algılanan sosyal destek ve okul bağlılığı. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44, 162-183.

Tümlü, G. Ü. (2012). *Psikolojik dayanıklılık düzeyleri farklı üniversite öğrencilerinin temas engellerinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Türk Dil Kurumu (TDK). (2020). *Sözlükler*. (Çevrimiçi: <https://sozluk.gov.tr/>, 06.05.2020)

Ulutaş, K. (2018). *Lise öğrencilerinin anne baba tutum algıları ile kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.

Uysal, M. (2019). *Üniversite öğrencilerinin kişilerarası çatışma çözme becerilerinin psikolojik sağlamlık, öz anlayış açısından incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.

Uz Baş, A. ve Yurdabakan, İ. (2017). Psikolojik sağlamlık ve okul ikliminin ortaokul öğrencilerinin yaşam doyumunu yordama gücü. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(41), 202-214. doi: 10.21764/efd.32175

Yaprak, B. (2007). *İlköğretim öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumunun diskriminant analiziyle belirlenmesi ve benlik saygısı ile olan ilişkisinin değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.

Yavuzer, H. (2019a). *Ana-Baba Okulu*. (23.Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yavuzer, H. (2019b). *Ana-Baba ve Çocuk*. (23.Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yavuzer, H. (2019c). *Çocuk Psikolojisi*. (43.Basım) İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2014). *Spss uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Yılmaz, A. (2000). *Eşler arasındaki uyum ve çocuğun algıladığı anne-baba tutumu ile çocukların, ergenlerin, gençlerin akademik başarıları ve benlik algıları arasındaki ilişkiler*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Yılmaz, A. (2009). *İlköğretim Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Anne Baba Tutumları ile Kararsızlık Düzeyleri Arasındaki İlişki*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.

Yılmazer, Y. (2007). *Anne-baba tutumları ile ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin okul başarıları ve özerkliklerinin gelişimi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Yükseköğretim Kurumu (YÖK), (2020). *Öğrenim düzeyine göre öğrenci sayısı*. (Çevrimiçi: <https://istatistik.yok.gov.tr/>, Erişim tarihi: 02.06.2020)

Zengin, E. (2008). *Anne baba tutumları ile adölesan saldırganlığı arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

Zincirli, Ö. (2014). *Okul öncesi öğretmen adaylarının anne baba tutum algısı, eleştirel düşünme ve problem çözme becerileri arasındaki ilişki*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi, Elazığ.

EKLER

EK 1. Öğrencinin Akademik Özgeçmişi

ÖĞRENCİNİN AKADEMİK ÖZGEÇMİŞİ

Kişisel Bilgiler			
Adı ve Soyadı	Ünzile ÇALIŞKAN		
E-postası/Web Sayfası	unzile.caliskan@ogr.deu.edu.tr		
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce		
Uzmanlık Alanı	Aile Eğitimi ve Danışmanlığı		
Öğrenim Bilgileri			
	Üniversite	Bölüm	Yıl
Lisans	Ege Üniversitesi	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	2018
Tez Başlığı	Üniversite Öğrencilerinde Anne Baba Tutumu ile Psikolojik Sağlamlık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi		
Tez Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi Hadiye KÜÇÜKKARAGÖZ		
Akademik Eserler			
Alanıyla İlgili Bilimsel Kuruluşlara Üyelikler			
Alanıyla İlgili Aldığı Ödüller			

EK 2. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Etik Kurul Onayına İlişkin Pamukkale Üniversitesi Uygulama Onay Yazısı

KEP 21.01.2020

Öğrenci İşleri Genel Müdürlüğü
 Dosya No : 21708341-300.99-E.1332
 Tarih : 21-01-2020

T.C.
 PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
 Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 93282220-302.08.01/
 Konu : Tez Çalışması İzni - Ünzile ÇALIŞKAN

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi : 08/01/2020 tarih ve 300.99-E.2943 sayılı yazınız.

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Ünzile ÇALIŞKAN'ın, "Üniversite Öğrencilerinde Anne Baba Tutumu ile Psikolojik Sağlamlık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" başlıklı tez çalışmasına ilişkin anketleri, Üniversitemiz İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Fen Edebiyat Fakültesi ve Denizli Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulunda uygulama talebi uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini arz/rica ederim.

e-imzalıdır
 Prof. Dr. Erdi DURU
 Rektör a.
 Rektör Yardımcısı

DAĞITIM
 Gereği:
 Dokuz Eylül Üniversitesi Rektörlüğüne

Bilgi:
 İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesine
 Fen Edebiyat Fakültesine
 Denizli Sağlık Hizmetleri Meslek
 Yüksekokuluna

Yazışma Adresleri: <http://www.pau.edu.tr/en/iletisim/bilgiye/2020/02/01>
 E-posta: iletisim@pau.edu.tr / iletisim@pau.edu.tr
 Telefon: 0 (258) 296 21 51 / 0 (258) 296 21 52
 Faks: 0 (258) 296 21 52
 E-posta: iletisim@pau.edu.tr / iletisim@pau.edu.tr

QR Kodu

EK 3. Anne Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ) Kullanım İzni

JE

JALE ELDELEKLİOĞLU <eldelek@uludag.edu.tr>
2.10.2019 Çar 14:31
Siz

↶ ↷ → ...

Merhabalar,

ABTÖ üniversite öğrencileri üzerinde geliştirildiği için ün. öğrencileri ve yetişkinler için uygun. Eğer bu gruplar üzerinde çalışacaksan kullanabilirsin. Ölçeğe "karar stratejileri ve ana baba tutumları arasındaki ilişki" isimli makaleden veya Nobel Yayınlarındançıkan "PDR de ölçe araçları" kitabından ulaşabilirsin.İyi çalışmalar.

On Tue, Oct 1, 2019 at 2:43 PM Ünzile Çalışkan <unzilee@windowslive.com> wrote:

Gönderen: Ünzile Çalışkan
Gönderildi: 31 Temmuz 2019 Çarşamba 16:23
Kime: eldelek@uludag.edu.tr <eldelek@uludag.edu.tr>
Konu: ölçek kullanım izni

Sayın Jale ELDELEKLİOĞLU Hocam merhaba,

Ben Ünzile Çalışkan, Dokuz Eylül Eğitim Bilimleri Enstitüsü Aile Eğitimi ve Danışmanlığı bölümünde Dr. Öğr. Üyesi Hadiye KÜÇÜKKARAGÖZ danışmanlığında tezli yüksek lisans yapmaktayım. Sayın Yıldız KUZGUN hocam ile geliştirmiş olduğunuz " Anne-Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ) " ni tez olarak belirlediğim " Ergenlerde Anne Baba Tutumu ile Psikolojik Sağlık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi " adlı çalışmamda kullanmak istiyorum. Sizden sakıncası yoksa ölçeğin kullanımı konusunda izin vermenizi, ölçeğin kendisini ve değerlendirme kriterlerini tarafıma göndermenizi rica ediyorum.

Şimdiden teşekkür ederim, iyi çalışmalar dilerim.

Saygılarımla,

Ünzile ÇALIŞKAN

EK 4. Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (ÇGPSÖ-12) Kullanım İzni

Re: ölçek kullanım izni

Gökmen Arslan <gkmnarslan@gmail.com>

2.08.2019 Cum 00:33

Siz

Merhaba,

Ölçek ekte. Ölçek sadece araştırmanızda kullanmanız için izin verilmiştir. Üçüncü şahıslar ile ve çalışmanızda tümünü paylaşmayınız. Araştırma sonuçları konusunda tarafıma bilgi verirseniz sevinirim. Ölçekle değerlendirme bilgilerini researchgate'deki çalışmalarda bulabilirsiniz. Kolaylıklar dilerim.

Ünzile Çalışkan <unzilee@windowslive.com>, 31 Tem 2019 Çar, 16:06 tarihinde şunu yazdı:

Sayın Gökmen ARSLAN Hocam merhaba,

Ben Ünzile Çalışkan, Dokuz Eylül Eğitim Bilimleri Enstitüsü Aile Eğitimi ve Danışmanlığı bölümünde Dr. Öğr. Üyesi Hadiye KÜÇÜKKARAGÖZ danışmanlığında tezli yüksek lisans yapmaktayım. Türkçeye uyarlamış olduğunuz " Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (ÇGPSÖ-12) " ni tez olarak belirlediğim " Ergenlerde Anne Baba Tutumu ile Psikolojik Sağlamlık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi " adlı çalışmamda kullanmak istiyorum. Sizden sakıncası yoksa ölçeğin kullanımı konusunda izin vermenizi, ölçeğin kendisini ve değerlendirme kriterlerini tarafıma göndermenizi rica ediyorum.

Şimdiden teşekkür ederim, iyi çalışmalar dilerim.

Saygılarımla,

Ünzile ÇALIŞKAN

EK 5. Gönüllü Katılımcı Onam Formu

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ ETİK KURULU BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

Bu formun amacı katılmanız rica edilen araştırma ile ilgili olarak sizi bilgilendirmek ve katılmanız ile ilgili izin almaktır.

Bu kapsamda “Üniversite Öğrencilerinde Anne Baba Tutumu ile Psikolojik Sağlık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” başlıklı araştırma “Ünzile ÇALIŞKAN” tarafından **gönüllü katılımcılarla** yürütülmektedir. Araştırma sırasında sizden alınacak bilgiler gizli tutulacak ve sadece araştırma amaçlı kullanılacaktır. Araştırma sürecinde konu ile ilgili her türlü soru ve görüşleriniz için aşağıda iletişim bilgisi bulunan araştırmacıyla görüşebilirsiniz. Bu araştırmaya **katılmama** hakkınız bulunmaktadır. Bu formu onaylamanız, **araştırmaya katılım için onam verdiğiniz** anlamına gelecektir.

Araştırmayla İlgili Bilgiler:

Araştırmanın Amacı: Psikolojik açıdan sağlıklı bir topluma kavuşabilmek için sağlıklı bireyler yetiştirilmesi önem arz etmekte ve sağlıklı bireylerin yetiştirilmesinde ise anne baba tutumunun önemli bir yeri olduğu düşünülmektedir. Bundan dolayı bu araştırmanın temel amacı; üniversite öğrencilerinin anne baba tutumları ile psikolojik sağlamlıkları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bir diğer amacı ise, üniversite öğrencilerinin psikolojik sağlamlık düzeylerinin cinsiyet değişkeni açısından incelenmesidir.

Araştırmanın Yürütüleceği Yer: Pamukkale Üniversitesi

Çalışmaya Katılım Onayı:

Katılmam beklenen çalışmanın amacını, nedenini, katılmam gereken süreyi ve yeri ile ilgili bilgileri okudum ve gönüllü olarak çalışma süresince üzerime düşen sorumlulukları anladım. Çalışma ile ilgili ayrıntılı açıklamalar sözlü olarak araştırmacı tarafından yapıldı. Bu çalışma ile ilgili faydalar ve riskler ile ilgili bilgilendirildim.

Bu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının (Islak imzası ile)

Adı-Soyadı:

İmzası:

Araştırmacının

Adı-Soyadı: Ünzile ÇALIŞKAN

e-posta: unzilee@windowslive.com

İmzası:

EK 6. Kişisel Bilgi Formu**KİŞİSEL BİLGİ FORMU**

Değerli Arkadaşlar;

Bu araştırma, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı'nda bir tez çalışması için yapılmıştır.

Sorular üç ayrı bölümden meydana gelmektedir. Birinci bölüm çalışmaya katılacak kişilerin kişisel bilgilerini içerir. İkinci bölüm "Anne-Baba Tutum Ölçeği " ile ilgili soruları, üçüncü bölüm ise "Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlamlık Ölçeği" ile ilgili soruları içermektedir. Sizden beklenen, görüşlerinize uyan seçeneklere "X" işareti koymanız ve soruların hepsini yanıtlamanızdır.

Bu bilimsel çalışmaya olan katkınız ve samimiyetle verdiğiniz cevaplar için sizlere ayrıca teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Ünzile ÇALIŞKAN
Dokuz Eylül Üniversitesi
Yüksek Lisans Öğrencisi

Ad Soyad:

Yaş:

Cinsiyet: () Kadın () Erkek

Annenizin Eğitim Düzeyi: () Okuryazar değil () İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite

Babanızın Eğitim Düzeyi: () Okuryazar değil () İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite

Kaç kardeşsiniz? () Tek çocuğum () 2 kardeşiz () 3 kardeşiz () 4 ve/veya daha fazla

Kaçıncı kardeşsiniz?

Ailenizin gelir düzeyi nedir? () Düşük () Orta () Yüksek

EK 7. Anne Baba Tutum Ölçeği

ANNE BABA TUTUM ÖLÇEĞİ

Size, anne babaların çocuklarını hangi yöntemlerle eğittiğini, çocuklarına toplumsal davranışlar kazandırırken nasıl davrandığını ifade eden cümlelerden oluşan bir liste verilmiştir. Sizden istenen; bu cümleleri okuyup bunların annenizin ya da babanızın sizi eğitirken genellikle benimsediği davranışlara ne derecede benzediğini, onların tutumuna ne kadar uyduğunu düşünerek “Hiç Uygun Değil” ibaresinden “Tamamen Uygun” ibaresi arasında beşli dereceleme yaparak maddelerin karşısına seçeneklerden en uygun bulduğunuzu işaretlemenizdir.

	Hiç uygun değil	Pek uygun değil	Biraz uygun	Çok uygun	Tamamen uygun
1. Bana her zaman güven duygusu vermiş ve beni sevdiğini hissettirmiştir.					
2. Çok yönlü gelişmem için beni olanakları ölçüsünde desteklemiştir.					
3. Her yaptığım işin olumlu yanlarını değil kusurlarını görmüş ve beni eleştirmiştir.					
4. Her zaman başıma kötü bir şey gelecekmiş gibi beni koruyup kollamaya çalışır.					
5. Aramızdaki ilişki ona içimi açmaya cesaret edemeyeceğim kadar resmidir.					
6. Arkadaşlarımı eve çağırmama izin verir, geldiklerinde onlara iyi davranırdı.					
7. Elinden geldiği kadar, her konuda benim fikrimi almaya özen gösterir.					

	Hiç uygun değil	Pek uygun değil	Biraz uygun	Çok uygun	Tamamen uygun
8. Çevremizdeki çocuklarla beni karşılaştırır, onların benden daha iyi olduklarını söylerdi.					
9. Bana hükmetmeye çalışır.					
10. Bugün bile alışverişe çıkacağım zaman, kandırılacağımı düşünerek benimle gelmek ister.					
11. Benden her zaman gücümün üstünde başarı beklemiştir.					
12. Fiziksel ve duygusal olarak kendisine yakın olmak istediğim zaman soğuk ve itici davranırdı.					
13. Sorunlarımı onunla rahatlıkla konuşabilirim.					
14. Neden bazı şeyleri yapma ya da yapmamam gerektiğini bana açıklar.					
15. Birlikte olduğumuz zamanlar ilişkimiz çok arkadaşçadır.					
16. Kendi istediği mesleği seçmem konusunda beni zorlamıştır.					
17. Sevmediğim yemekleri, bana yarayacağı düşüncesi ile zorla yedirirdi.					
18. Sınavlarda hep üstün başarı göstermemi istemiştir.					
19. Kendimi yönetebileceğim yaşlarda bile gittiği her yere beni de götürür, benim evde yalnız kalmamdan kaygılanırdı.					
20. Evde bir konu tartışılırken görüşlerimi söylemem için beni teşvik eder.					

	Hiç uygun değil	Pek uygun değil	Biraz uygun	Çok uygun	Tamamen uygun
21. Küçük yaşımdan itibaren ders çalışma ve okuma alışkanlığı kazanmam konusunda bana yardımcı olmuştur.					
22. Küçüklüğümde bana yeterince vakit ayırır; parka, sinemaya götürmeyi ihmal etmezdi.					
23. Benim gibi bir evladı olduğu için kendini bahtsız hissettiğini sanıyorum.					
24. Okulda başarılı olmam konusunda beni zorlar, düşük not aldığımda beni cezalandırırdı.					
25. Beni kendi emellerine ulaştırmak için bir araç olarak kullanırdı.					
26. Beni daima yapabileceğimden fazlasını yapmaya zorlamıştır.					
27. Paramı nerelere harcadığımı ayrıntılı bir biçimde denetler.					
28. Her zaman, her işte kusursuz olmam gerektiği inancındadır.					
29. Ona yakınlaşmak istediğimde daima bana sıcak bir şekilde karşılık verir.					
30. Bana önemli ve değerli bir kişi olduğum inancını aşılamıştır.					
31. Cinsellik konusunda karşılaştığım sorunları kendisine anlatmak istediğimde hep ilgisiz kalmıştır.					
32. Benim iyiliğimi istediğini, benim için neyin iyi olduğunu ancak kendisinin bileceğini söyler.					
33. Her zaman nerede olduğumu ve ne yaptığımı merak eder.					

	Hiç uygun değil	Pek uygun değil	Biraz uygun	Çok uygun	Tamamen uygun
34. İyi bir iş yaptığımda beni övmekten çok daha iyisini yapmam gerektiğini söyler.					
35. Cinsel konularda çok tutucu olduğu için onun yanında bu konulara ilgi gösteremem.					
36. Aile ile ilgili kararlar alınırken benim de fikrimi öğrenmek ister.					
37. Beni olduğum gibi kabul etmiştir.					
38. Başkalarına benden daha çok önem verir ve onlara daha nazik davranır.					
39. Günlük olaylar hakkında anlattıklarımı ilgi ile dinler ve bana açıklayıcı cevaplar verir.					
40. Benimle genellikle sert bir tonda ve emrederek konuşur.					

EK 8. Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (ÇGPSÖ-12)

EK-4 ÇOCUK ve GENÇ PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK ÖLÇEĞİ

Açıklama: Bu anketi doldururken kendinizi nasıl tanımlıyor iseniz aşağıdaki ifadelerden her birinin size uygunluk derecesini belirlemenizdir. Bu amaçla, ilk önce her bir ifadeyi okuyunuz ve daha sonra her bir ifadenin karşısındaki; 1:“Hiç uygun değil” 2:“Çok az uygun” 3:“Kısmen uygun” 4:“Oldukça uygun” 5:“Tamamen uygun” seçeneklerinden size en uygun olanı işaretleyiniz. Lütfen hiçbir maddeyi boş bırakmayınız.		Hiç Uygun Değil	Çok Az Uygun	Kısmen Uygun	Oldukça Uygun	Tamamen Uygun
1	Hayatımda saygı duyabileceğim insanlar var.					
2	Eğitim almak benim için önemlidir.					
3	Ailem benim hakkımda birçok şeyi bilir.					
4	Başladığım faaliyetleri/işleri bitirmeye çalışırım.					
5	Bir şeyler istediğim şekilde gitmediğinde, diğer insanlara ve kendime zarar vermeden bu durumu çözebilirim.					
6	Yardıma ihtiyacım olursa, nereden yardım alabileceğimi bilirim.					
7	Kendimi okuluma ait hissediyorum.					
8	Ailem zor zamanlarımda yanımdadır.					
9	Arkadaşlarım zor zamanlarımda yanımdadır.					
10	Yaşadığım toplumda bana adil bir şekilde davranılır.					
11	Hayatımda gelecekte kullanacağım yeteneklerimi geliştireceğim fırsatlara sahibim.					
12	Ailemin aile geleneklerini ve kültürünü seviyorum.					

